

NTL Magasinet

UTGAVE 3 • 2012

For medlemmer i Norsk Tjenestemannslag

**Fikk fast jobb
etter sju år**

Side 6-7

**Tariff-
oppgjøret**

Side 9-16

Rigger til
rettssak

Side 20-23

Mobilisering for asylbarna

Seksåringen Nathan (midt i bildet) skulle egentlig sendes tilbake til Etiopia, men utsendelsen har blitt utsatt og UNE skal vurdere saken på ny.

De varslede utsendelsene av til sammen 450 papirløse barn har skapt et stort engasjement, som demonstrasjonen i Bergen i midten av mars viser.

Kravet er at utsendingene må utsettes til regjeringa har kommet med stortingsmeldingen «Barn på flukt». Også de to mindre regjeringspartiene tar til orde for at det må gjøres en ny vurdering, og de har støtte fra grasrota i Ap.

LO mener også at utsendelsene må stoppes til stortingsmeldingen kommer, og LO Statleder Tone Rønoldtangen kaller det «inhu-

mant» å sende ut disse barna.

– Dette er inhuman asylpolitikk og i strid med FNs barnekonvensjon. Hvert enkelt barn må få sin sak behandlet ut fra sin situasjon. Jeg er for en kontrollert og restriktiv asylpolitikk, men behandlingen av de papirløse barna er inhuman, sier Rønoldtangen.

FOTO: NIKKITA SOLENOY/BERGENSVISSEN

» Jeg trodde egentlig jeg hadde fast jobb.

Tamara Zimonja,
Universitetet for miljø- og biovitenskap

FOTO: FORSKNINGSRÅDET

Opprydding i akademia

NTL har sett seg lei på at regjeringen ikke gjennomfører egen politikk i universitets- og høyskolesektoren. En sektor der 48-timers-uker ikke er uvanlig og der andelen midlertidig ansatte stiger. **Side 24-25**

FOTO: MARTIN CUTOFFORSEN SLØRDAL

Kvinner i deltidsfella

– Kampen mot ufrivillig deltid er vår tids viktigste kvinnekamp, mener Ingrid Wer-geland (bildet). Nylig lanserte hun og forlaget Manifest heftet «Deltidsfella». **Side 34**

INN H O L D

Uro ved Norsk Tipping	5
100 år i staten	8
Tariff steg for steg	9
Tinghuset ombygges	20
1. mai	17
Staten skal bli klimanøytral	18
Kritisk til NAV	26
Vil ha forskningsminister	27
Intervjuet: Riksmekleren	30
Kulturperle i Horten	36
Kronikk: Gi ikke etter	38

NTL Magasinet

lages av Stiftelsen LO Media

Adresseendring: Tlf: 23 06 15 55
epost: kontingentavd@ntl.no

Besøksadresse: Møllergata 10, 0179 Oslo
Postadresse: Postboks 8964,
Youngstorget, 0028 Oslo

Telefon: 23 06 33 66, Telefaks: 23 06 22 71
Epost: ntl-magasinet@lomediana.no
Internett: www.lomediana.no

Ansvarlig redaktør:
Kristian Brustad, Tlf: 23 06 22 78
epost: kristian.brustad@lomediana.no

Fagredaktør:
Anne-Grete Lossius, tlf: 23 06 15 96,
epost: anne.grete.lossius@lomediana.no

Redaksjon: Anders Hauge-Eltvik,
Øystein Bråthen, May Berg, Morten
Hansen og Yngvil Mortensen.

Layout:
Ole Palmstrøm og Thomas Løland.

Webmaster: Heidi Kvalø Englund

Forsidefoto: Erlend Dalhaug Daae

Grafisk avdeling: Lars Langbo,
produksjonssjef, Tlf: 23 06 15 28
epost: lars.langbo@lomediana.no

Annonser:
Norsk Militærteknisk Forlag v/Knut Berg.
Tlf: 22 41 60 41, faks: 22 41 60 11.
epost: knut.berg@mil-tek.no

Trykk: Aktietrykkeriet A/S

NTL-magasinet redigeres etter redaktørplakaten og pressens «Vær varsom plakat», og trykkes på svanemerket trykkeri. Formålsparagrafen vår finner du på www.ntl-magasinet.no

Prøv vår leserquiz s. 44

forbundslederen

John Leirvaag
john.leirvaag@ntl.no

Si meg hva du tjener – og jeg skal si deg hvem du er

Jeg tillater meg denne lille omskrivingen av et eldgammelt ordspråk for å knytte noen tanker til tariffoppgjøret vi skal inn i. Opprinnelig handlet ordtaket om at man selvfølgelig preges av omgangskretsen sin, men omskrevet er det ikke ueffent i lønnsammenheng heller.

Hvis lønna di er hemmelig, er det gode sjanser for at du enten tjener så godt at du ikke vil at kollegene skal vite om det, eller at du jobber i et bemanningsbyrå og er underbetalt.

Hemmelighold bidrar ikke til rausheten og åpenheten vi ønsker oss på jobben. Åpenhet om lønns- og arbeidsvilkår er en grunnleggende forutsetning for likelønnsarbeidet. Innsyn i lønnsopplysninger er også avgjørende for å sikre likebehandling av fast ansatte og arbeidstakere i bemanningsbyråer når de arbeider i samme virksomhet. Derfor krever NTL innsyn i alle ansattes arbeidsforhold, lønnsforhold og arbeidsavtaler i alle avtaleområder, på samme måte som vi har i staten.

Jeg er skuffet over at regjeringen, mot LOs klare råd, vil innføre vikarbyrådirektivet i norsk rett. Regjeringen må nå leve opp til sine forsikringer om at innleide arbeidstakere skal sikres like gode rettigheter som fast ansatte. Tiltakene som kommer må sikre at utleievirksomheten begrenses til å dekke lovlige reelle vikariater gjennom seriøse aktører. Jeg forutsetter at regjeringen følger opp LOs krav om blant annet solidaransvar og innsynsrett for tillitsvalgte. Ut- og innleie skal ikke være en kanal for å omgå grunnelementene i vår arbeidslivsmoell. Det verste som kan skje er om direktivet blir implementert uten en omfattende tiltakspakke.

Tilbake til lønnsoppgjøret. Det blir et krevende oppgjør. Utfordringen blir å få til et fornuftig og godt oppgjør for medlemmene som både ivaretar kjøpekraften for våre medlemmer, og som styrker mulighetene for etter- og videreutdanning, og som bare for å nevne noe.

For oss i NTL har likelønn vært en viktig kampsak i mange år. Lik lønn for likt, og likeverdig arbeid burde være en selvfølge, men er det ikke. Det er fortsatt sånn at kvinner tjener mindre enn menn, og det er fortsatt sånn at når det settes av store summer til lokale forhandlinger, stikker de høyest lønte av med mesteparten.

Derfor sier vi nei til de som vil sette i gang forsøk med lokal lønnsdannelse i staten. Vi mener generelle tillegg og sentrale lønnsforhandlinger med konfliktadgang er den rette veien å gå for å sikre våre medlemmer en god lønnsutvikling. Debattene på tariffkonferansene og i andre fora legger foringer for dette oppgjøret. Mitt inntrykk er at det er stor enighet i forbundet om hovedlinjene i tariffpolitikken.

Norsk Tjenestemannslag

Sentralbord: 23 06 15 99

Telefaks: 23 06 15 55

E-post: post@ntl.no

(Mailen blir videregitt til rette vedkommende)

Internett: www.ntl.no

Administrasjonen

Leder: John Leirvaag, Tlf: 23 06 15 54

1. nestleder: Anita K. Solhaug, Tlf: 23 06 15 80

2. nestleder: Fredrik Oftebro, Tlf: 23 06 15 93

Hovedkasserer: Anita Busch, Tlf: 23 06 15 56

Kontorsjef: Trine E. Stabelfelt, Tlf: 23 06 15 98

Forvarelse: Frank Otterstad, Tlf: 23 06 15 90

Forhandlings- og utredningsavdeling

Lena Lyche, forvarelse, Tlf: 23 06 15 44

Gruppe Tilsetnings- og personalsaker

Dag Ratama, sekr., Tlf: 23 06 15 50

Siv Anita Hagen, sekr., Tlf: 23 06 24 51

Lisa Granlund, sekr., Tlf: 23 06 15 78

Gruppe overenskomst

Tor Erik Granum, sekr., Tlf: 23 06 15 32

Hilde Larsen, sekr., Tlf: 23 06 15 30

Tove Helvik, sekr., Tlf: 23 06 15 36

Gruppe Stat

Guro Vadstein, sekr., Tlf: 23 06 15 97

Vibecke S. Eriksen, sekr., Tlf: 23 06 15 43

Thomas Sandvik, sekr., Tlf: 23 06 15 64

Anne Henriksen, sekr., Tlf: 23 06 15 33

Samfunns- og informasjonsavdelingen

Berit Asker, sekr., Tlf: 23 06 24 52

Dag Westhrin, sekr., Tlf: 23 06 15 57

Ragnar Bøe Elgsaas, sekr., Tlf: 23 06 15 45

Tove Lise Granli, infoansvarlig, Tlf: 23 06 15 31

Hallvard Berge, inforådgiver, Tlf: 23 06 15 60

Organisasjonsavdelingen

Rolf Herman Longnes, org. sekr., Tlf: 23 06 15 81

Reidun Aamland Andersen, sekr., Tlf: 23 06 15 91

Leif E. Helland, sekr., Tlf: 23 06 15 37

Ingerid Marie Utvik, sekr., Tlf: 23 06 15 42

Kristin Fosse, forvarelse, Tlf: 23 06 15 51

Kurs og opplæring

Britt Barlie, Tlf: 23 06 15 41

Administrasjonsavdelingen

Arkiv/eksedisjon

Berit Lyseng Longnes, avd. leder, Tlf: 23 06 15 48

Jo-Inge Henriksen, Tlf: 23 06 15 40

Regnskapsavdelingen

Sigrunn Pettersen, regnsk.fører, Tlf: 23 06 15 46

Tove Hermansen, Tlf: 23 06 15 47

Kontingentavdelingen

Mona Skjold, avd. leder, Tlf: 23 06 15 59

Aino Korbi, Tlf: 23 06 15 34

Marie Rennemo, Tlf: 23 06 15 53

May Vangen, Tlf: 23 06 15 52

Anne Mette Kjos, Tlf: 23 06 15 38

Morten Evenrud, Tlf: 23 06 15 94

Hege Gustavsens, Tlf: 23 06 15 39

Sahdia Begum, Tlf: 23 06 24 46

1,1 millioner har musearm

29. februar var verdens musearmdag. Det er all grunn til å ta den alvorlig. Det er ikke lenger slik at man kun bruker musepekeren på jobb på formiddagen.

Nå brukes datamaskinen både på kvelden og i ferien. Og det vises på en undersøkelse. For Norge topper statistikken i Skandinavia når det kommer til musearm, og hele 1,1 millioner nord-

menn er rammet av denne smertefulle sykdommen. – En undersøkelse fra Contour Design viser at så mange som over seks av ti yrkesaktive nordmenn i større eller mindre grad har opplevd musesmerter. Det er grunn til å tro at det plasserer oss høyt også på verdensbasis, da bruken av PC på jobb er meget høy i vår del av verden, sier Lise Ødgren. (ANB) ■■

FOTO SUSEL M. RASMUSSEN

Uro på «Tippinga»

Leiinga sitt ønske om å sjå på outsourcing i Norsk Tipping skapar uro. – Vi forstår ikkje kvifor det skal vere nødvendig, seier leiar Gjermund Nedgård i NTL-foreininga.

■ **ANDERS HAUGE-ELTVIK** (tekst og foto)
anders@lomedia.no

Norsk Tipping skal gjennom ei omstilling, og tilbyr blant anna sluttpakkar til så godt som alle tilsette, og 100 000 kroner ekstra til dei som går av med AFP. Men forslaget om å sjå på outsourcing av kantine, ekspedisjon, reinhald og serviceverkstaden er NTL sterkt i mot.

Uforståeleg. Leiar Gjermund Nedgård i NTL Norsk Tipping seier dei avdelingane leiinga ønskjer å konsekvensutgreie privatisering av har 27 tilsette der 26 er medlemmar i NTL.

– Dette forslaget frå leiinga skapar oppstyr og uro. NTL er ikkje einig i dei virkemidla leiinga ønskjer å ta i bruk, og vi meiner det ikkje er nødvendig å setje i gong ei konsekvensutgreiing av å outsource desse områda, seier han.

Målet med omstillinga i Norsk Tipping er å gå frå å vere ein organisasjon med tyngepunktet i teknologi, til å bli meir kunde- og marknadsretta. Nedgård kan ikkje forstå korleis ein blir det ved å outsource støttefunksjonane.

– Dei råka er opprørt og kan ikkje forstå kvifor dette skal vere naudsynt. Dette er tenester som er høgt verdsett av dei tilsette. Vi har ei god kantine og reinhaldet er upåklageleg her. Ved ei privatisering kan desse tenestene blir dårlegare, seier han.

URO: Kasserar Frode Nordhagen (t.v.) og leiar Gjermund Nedgård i NTL Norsk Tipping er bekymra for leiinga sitt ønske om å sjå på outsourcing.

Kompetanse. Om desse områda vert outsource, skal taket på kor mange stillingar Norsk Tipping kan reduserast tilsvarende. Dermed blir det ikkje frigjort nokon årsverk som følgje av ei eventuell utskiljing. At leiinga ønskjer ny kompetanse forstår Nedgård, men han meiner dei burde tatt tak i dette tidlegare.

– Vi har poengtert at noko av grunnen til at det er behov for ei såpass stor omstilling no, er at arbeidsgjevar ikkje har tatt tilstrekkeleg ansvar på overordna nivå for å sørge for å ha den kompetansen som er naudsynt. Det er deira plikt og ansvar, og på enkelte områder ville det vore mogleg å vidareutdanne dei som allereie er tilsett, seier han.

Nedgård understrekar at NTL er einige i at

Norsk Tipping må omstillast, men kjem til å jobbe med å finne argument som viser dei negative konsekvensane av utskiljing. Dei er ikkje einig i at dette virkemiddelet er riktig for å oppnå det selskapet ønskjer.

Hamar Arbeiderblad (HA) omtala planane til Norsk Tipping fyrst. Administrerande direktør Torbjørn Almlid seier til avisa at omstillinga vert gjort for å «smalne selskapets fokus». Han tar sjølvkritikk på manglande informasjon frå leiinga.

– Veldig mange var veldig irriterte over å måtte lese dette i HA og ikkje få det frå arbeidsgjevar. Det var dumt det skjedde slik, seier han.

Se også side 40

SV ber staten ta mer risiko

Innovasjon Norge må kunne ta mer risiko. Det er beskjeden SV nå sender til regjeringen.

– Innovasjon Norge må ta større risiko, opptre mindre som bank og drive mindre detaljstyring, sier stortingsrepresentant Alf Holmelid (SV).

Regjeringen har lovet å legge fram en stortingsmelding om Innovasjon Norge og Siva før

sommeren. SVs næringspolitiske talsmann etterlyser et krafttak for innovasjon og nyskaping. Han viser til at det blir et stadig mer todelt næringsliv i Norge hvor oljeindustrien går som smurt mens konkurranseutsatt industri sliter.

– Vi er i ferd med å få en Kuwait-økonomi, sier Holmelid advarende, og krever en sterkere satsing på innovasjon. (ANB) ■■

Fekk fast jobb etter

Tamara Zimonja har jobba som midlertidig ved Universitetet i Ås sidan 2005.

I år fekk ho endeleg fast tilsetjing.

■ ANDERS HAUGE-ELTVIK (tekst og foto)
anders@lomediamedia.no

FAST: Tamara Zimonja (t.v.) er endeleg fast tilsett ved Universitetet i Ås, etter god hjelp frå leiar Signe Kroken i NTL Universitetet for miljø- og biovitenskap.

I 2005 starta Tamara Zimonja i full jobb som avdelingsingeniør ved Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB) i Ås. Lite visste ho at ho skulle vere midlertidig tilsett i sju år, før ho fekk fast jobb.

Uvisse. Zimonja jobbar på eit eksternt finansiert prosjekt ved UMB, og hadde ein sluttdato ved utgangen av 2012. Ho tenkte ikkje over at ho då ville stå utan jobb før ein kollega spurte kva ho skulle gjere etter at prosjektet var ferdig.

– Etter å ha jobba så mange år her rekna eg det som ei sjølvfølge at eg skulle halde fram. Eg trudde eigentleg eg hadde ein fast jobb, seier ho.

Det hadde ho ikkje, men ved hjelp av NTL UMB og forbundet sentralt fekk ho sett i gong eit arbeid for å få fast tilsetjing. UMB var ikkje utan vidare villege til å tilsette ho fast, då NTL fyrst tok opp saka i fjor sommar.

Løysing. Etter kvart fekk NTL aksept for at Zimonja har vore så lenge på UMB at ho må få

fast tilsetjing.

– Vi hadde eit møte i januar der instituttet hadde forståing for at ho skulle bli fast tilsett, men på prosjekt som vert finansiert med eksterne midlar, seier leiar Signe Kroken i NTL UMB.

Ho hadde håpa at Zimonja skulle bli fast tilsett utan å vere knytt til eksterne midlar, men Kroken meiner ho ikkje kjem til å bli oppsagt.

– Om det ikkje kjem inn nye prosjekt har dei sakleg grunn til oppseiing. Men det er truleg at

Kreftforeningen samler inn 50-øringer

Har du noen 50-øringer i ei lomme eller en skuff? Nå samles småpengene inn til kreft-saken.

50-øringen utgår som gyldig betalingsmid-del fra 1. mai. Ifølge Kreftforeningen finnes det 180 millioner kroner i 50-øringer i Norge.

– Etter å ha fått klarsignal fra Norges Bank, tok vi initiativet til å samle inn 50-øringer til en

god sak. I januar oppfordret vi venner på Face-book til å donere bortgjemte og glemte mynter til Kreftforeningen. Så langt har 50.000 blitt med, opplyser generalsekretær Anne Lise Ryel i Kreftforeningen i en pressemelding.

Hvis hver nordmann leverer inn tre 50-øringer, blir det til sammen 7,5 millioner til Kreftforeningens arbeid, sier Ryel. (ANB) ■■

FOTO SISEL M. RASMUSSEN

sju år

Leinga ved UMB jobbar med å rydde opp i dette med midlertidig tilsette. **Signe Kroken, leiar i NTL UMB**

det kjem inn andre forskningsoppdrag, og då kan ho ikkje seiast opp. Eg trur nemleg ikkje at forskningsaktiviteten vil gå ned. Tamara har også fyrsterett om det blir lyst ut tilsvarende eller lågare stillingar på UMB, seier Kroken.

Automatisk. Zimonja trudde ho automatisk vart fast tilsett etter å ha jobba så lenge på UMB. Det meiner Kroken at ho også skulle vere, men det måtte ein del jobbing til for å få gjennomslag for det.

– Leinga ved UMB jobbar med å rydde opp i dette med midlertidig tilsette. Det tok for lang tid før instituttet svara oss, det skal ikkje ta eit halvt år å løyse ei sak som dette, seier Kroken.

I januar i år var det 428 tilsette, fordelt på 344 årsverk, som var midlertidig tilsette ved UMB. Det utgjør om lag 30 prosent av dei tilsette. Om ein held stipendiatar, post.doc. og vitenskaplege assistentar utanom, var det 214 midlertidig tilsette, noko som utgjør 141 årsverk.

Zimonja er glad ho no slepp å vere redd for å misse jobben.

– No kjenner eg meg trygg. Det er lettare å vere fast tilsett, sjølv om det er eit lite aber at eg kan seiast opp om det ikkje kjem inn nye prosjekt, seier Zimonja.

Samstundes tykkjer ho det ville vore merkjeleg om ho hadde blitt sendt ut døra etter sju år i jobben.

– På generell basis forstår eg ikkje at det er betre å ta inn ein ny til å gjere same jobben som ein profesjonell har lært seg fullt ut? Det ville det ikkje vore noko logikk i, seier ho.

Jostein Hegli til minne

Tidligere landsstyremedlem og sentral tillitsvalgt i NTL NAV, Jostein Hegli døde brått på skitur i hjembygda 26. februar. Han ble bare 58 år.

På veien mot arbeidslivet valgte Jostein Trygdeetatens. Han fulgte farens fotspor. Rettferdighetssans, kollektivism og omsorg var kjerneverdier for Jostein. Jostein hadde med seg fagbevegelsens holdninger og han fikk raskt tillit hos sine kollegaer. Han ble valgt til Trygdeetatens hovedvernombud før han gikk inn i sentrale posisjoner i NTL Trygdeetatens landsforening. Han var nestleder i flere perioder nå sist rådgiver for NTL NAV.

Jostein Hegli ble valgt inn i NTLs landsstyre i 1994 hvor han satt i 3 perioder, fram til 2002.

Han har siden tidlig på 80-tallet vært sentral i Trygdeetatens og senere NAVs organisering og utvikling. Da NAV ble etablert var Jostein Hegli en av NTLs sentrale tillitsvalgte både i interimsprioden og i NAV. Han nøt stor respekt hos kollegaer, andre organisasjoner og arbeidsgiver.

Jostein hadde et svært bredt kompetansefelt. Han hadde inngående kjennskap til statsforvaltning, politiske styrings- og beslutningssystemer og innsikt i de effekter beslutninger har for både etats-tilsatte og befolkningen.

Han tok høyere utdanning med toppkarakterer i voksen alder. Med sine analytiske evner, ble det med rette sagt at akademia hadde gått glipp at et sjeldent talent i Jostein. Han løftet de fleste

FOTO: PÅL ANDREASSEN

diskusjoner opp på nye nivåer, og fant løsninger og kompromisser vi nyter godt av i dag.

I tillegg til de faglige og analytiske siden ved Jostein vil vi savne hans sosiale talent. Med gitar og arbeidersanger ble han midtpunkt i festlige lag. Kombinasjonen av det sosiale- og faglige gjorde at Jostein var en etterspurt foredragsholder. Det finnes knapt et sted i Norge hvor Jostein ikke har vært og holdt kurs og foredrag for NTLs medlemmer. Jostein var mer opptatt av å delta i grunnplanet i fagforeningen framfor selv å søke høyere verv.

Privat var Jostein i sitt ess ute i naturen, alltid på utkikk etter sjeldne fugler eller steiner, sammen med sin Kari eller kameratene i Leksvika. Våre tanker går til Josteins samboer Kari, Lars Ove og nære kollegaer.

Vi lyser fred over Josteins Heglis minne.

John Leirvaag

Forbundsleder i NTL

FOTO: WWW.COLOURBOX.COM

Bekymret for kvinnehjarter

1 av 3 norske kvinner dør av hjerte- og karsykdommer. – Bekymringsfullt at mange kvinner er i faresonen uten selv å vite det, sier overlege.

Hvert år dør flere kvinner enn menn av hjertesykdommer i Norge. Tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB) viser at 21 500 kvinner døde av hjerte- og karsykdommer i 2010, mens tallet for menn var 20 000.

– Dette er et skjult samfunnsproblem. Flere må ta kvinners hjerteproblemer på alvor, sier Jarle Heitmann i Landsforeningen for hjerte- og lungesyke (LHL). Symptomene på hjerteproblemer er i større grad skjult hos kvinner enn hos menn. For mens menn ofte kan få klassiske symptomer som brystmerter, er kvinners symptomer mer diffuse. (ANB) ■■

100 år i statens tjeneste

TELEGRAFVERKET: Bordet hvor fordelingen av bestillingsblankettene foregikk i 1938. Herfra ble blankettene sendt med rørpost til damene som sitter til høyre på bildet, som foretok videresending av telegrammene. FOTO: ARBEIDERBLADET/ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV

Det har ikke alltid vært en selvfølge at kvinner kunne få ansettelse i staten. Å, nei da. Først i 1912 – for 100 år siden – ble det tillatt.

■ **ANNE-GRETE LOSSIUS** (tekst)
anne.grete.lossius@lomeia.no

Ansettelse i staten var stort sett forbeholdt menn, fram til en rekke lovendringer rundt 1900-tallet og framover. Først 9. februar 1912 kom en lov om kvinners adgang til embeter. Vel og merke unntatt statsrådposter, kirken, diplomati og militæret.

Funksjonærer. Et fåtall kvinner hadde jobber som krevde lang utdanning på begynnelsen av 1900-tallet, selv om de fikk rett til å avlegge embetseksamen i 1884. Kvinnene tok derimot arbeid som funksjonærer, og de utgjorde raskt flertallet av de lavere funksjonærene utover 1900-tallet.

Ugifte kvinner jobbet på kontor og i butikker. Det ble etter hvert nesten like mange kvinner som menn i post, telefon og telegraf.

De kvinnelige telegrafistinnene var de første kvinnene i statens tjeneste.

Dannede klasser. De første damene som ble telegrafistinner var rekruttert fra «dannede klasser», og de brøt med forventningene til kvinner. Ekteskapet var muligheten deres til «levevei». Til nød kunne damene forsørge seg selv som guvernanter eller lærerinner. Slike yrker

er nært knyttet til det som ble oppfattet som kvinnens hovedrolle her i livet; oppdragelse av barn.

Høyteknologisk arbeid som telegraf og senere telefon var derimot noe helt annet. Nettopp dette arbeidet ble ansett som egnet arbeid for kvinner av dem som skulle sørge for bemaning på telestasjonene, siden kvinnene kunne gjøre håndarbeide og annet småtteri mellom telefonsamtalene. En mann kunne jo ikke sitte arbeidsledig og vente på telefonen må vite!

Lavere lønn. I tillegg skal man vel ikke under slå det faktum at kvinnene ble lønnet lavere enn menn, og at det nok kunne ligge økonomiske motiver bak. Men statusen telegrafistinnene hadde hatt i begynnelsen, ble nok ikke telefonistinnene til del i tiden framover.

Kilde: Riksarkivet

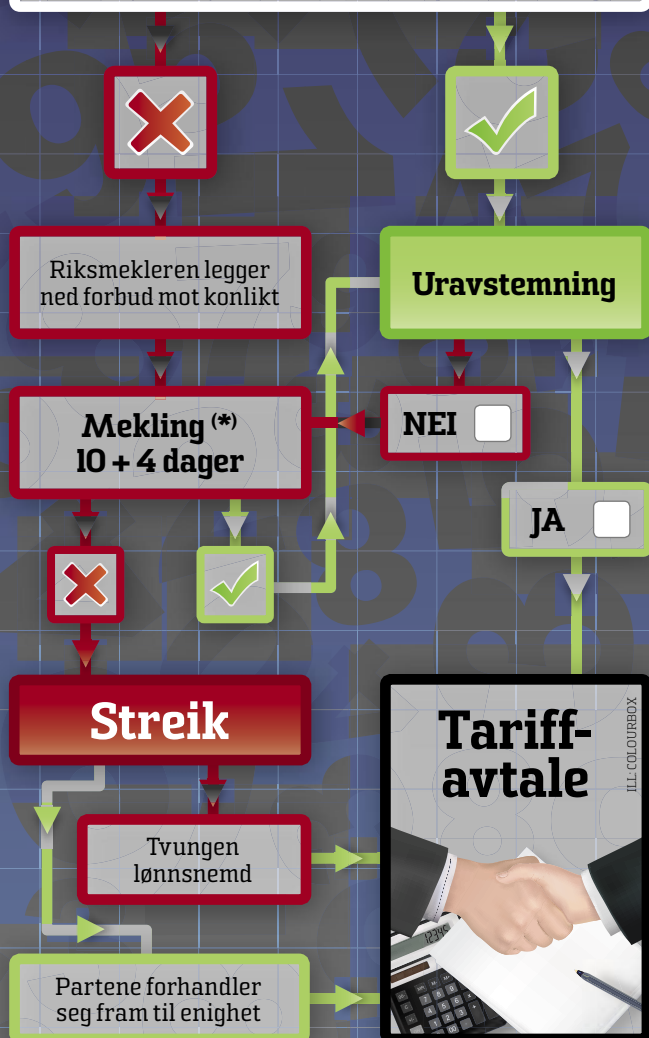
Frontfaget (LO/NHO)

Innen 1. januar sies nåværende tariffavtale opp. Avtalene må sies opp tre måneder før de utløper (1. april). Forhandlingene startet 16. mars

TEMA

T A R I F F 2 0 1 2

■ ■ Før årets lønnstillegg kan settes inn på kontoen din, har det vært måneder med planlegging og forhandlinger.

■ ■ Vi viser deg hvordan det skjer.

■ **MORTEN HANSEN** (tekst og foto)
morten.hansen@lomediamedia.no

■ **OLE PALMSTRØM** (grafikk og illustrasjon)
ole.palmstrom@lomediamedia.no

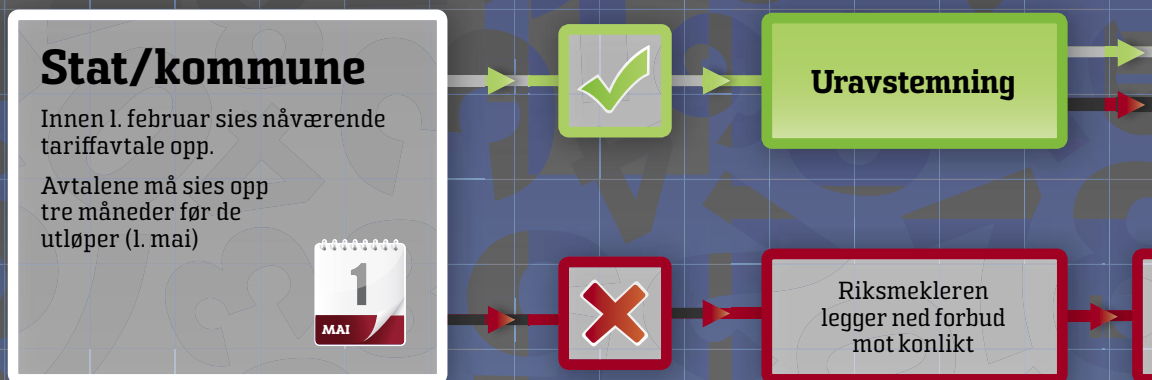
Nå forhandles lønna di

Lønnsoppgjør

■ ■ Forhandling, A-del, mekling, uravstemning og streik. Tariffoppgjøret 2012 har startet.

■ ■ Her får du den kronglete veien fram til lønnstillegg og bedre arbeidsforhold.

Teknisk beregningsutvalg (TBU)

- Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU) skal legge til rette for at partene i arbeidslivet og myndighetene har en best mulig felles forståelse for situasjonen i norsk økonomi.

TBU skal i tilknytning til inntektsoppgjørene blant annet:

- legge fram det best mulige tallmessige bakgrunnsmateriale og presentere det i en slik form at uenighet partene i mellom om økonomiske forhold så vidt mulig kan unngås.
- legge fram oppsummeringsrapporter etter inntektsoppgjør.
- kunne klargjøre det tallmessige grunnlagsmateriale for spesielle inntektspolitiske spørsmål.

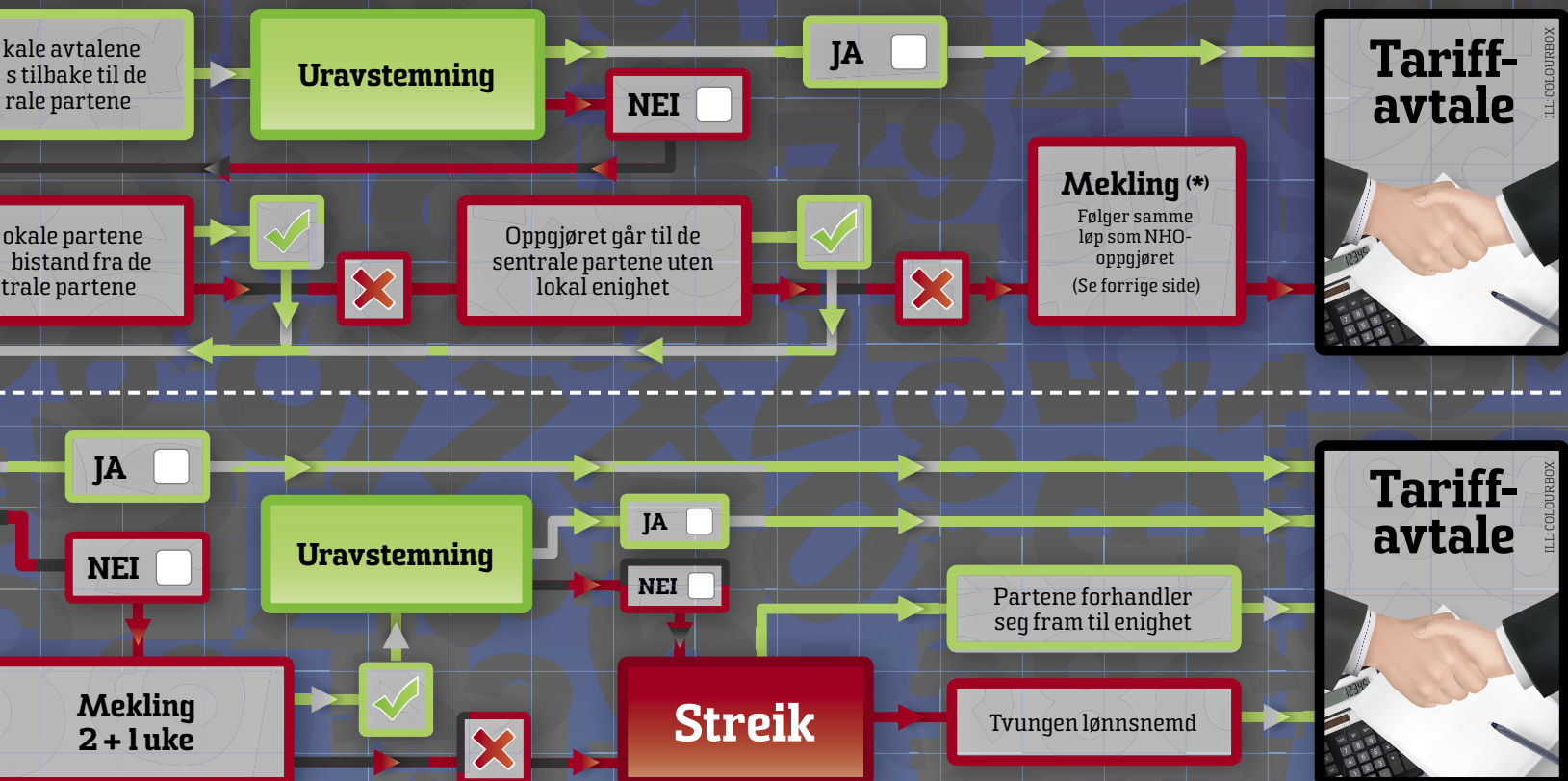

Ådne Cappelen
leder Teknisk
Beregningsutvalg

FOTO: TRINGVENDINH

ret på 1-2-3

Frontfaget

- Den eller de tariffavtalene som forhandler først i et tariffoppgjør. Den økonomiske rammen – og eventuelle sosiale reformer fra frontfaget – danner en mer eller mindre fast ramme for hva som kan oppnås i forhandlingene om de øvrige tariffavtalene.
- Ved samordnede oppgjør er det forhandlingene mellom LO og NHO som fungerer som frontfag. Ved forbundsvise oppgjør er det lang tradisjon for at Fellesforbundets verkstedsoverenskomst er frontfag.

Riksmekleren

- Er en offentlig embetsmann som leder mekling i arbeidsrettslige interessetvister. Riksmekleren er leder for en meklingsinstitusjon som ellers omfatter flere kretsmeklere og særskilt oppnevnte meklere.
- Institusjonen spiller en stor rolle under tariffoppgjørene. Meklingsinstitusjonens virksomhet reguleres av lov om arbeidstvister (arbeidstvistloven) av 27. januar 2012 kap. 3.
- Riksmekleren oppnevnes av Kongen for tre år av gangen.
- Sittende riksmekler er Kari Gjestebý.
- Les også intervju med Gjestebý lenger bak i bladet.

Kari Gjestebý,
riksmekler

FOTO: ERLIND DALHAUGDAE

Frontfagets forsvarere

Om noen uker tar Tone Rønoldtangen og Eivind Gran arbeidsgiverne i handa. Da starter den **kronglete veien** fram til en tariffavtale.

Før det skjer har deler av industrien framforhandlet sine tariffavtaler. Disse oppgjørene legger føringer for de andre tariffoppgjørene i Norge, og kalles frontfaget. LO Stat mener det ikke er noe alternativ til frontfaget. Samtidig skaper modellen, som har eksistert siden 1966, noen utfordringer. En av utfordringene er en todeling av industrien. Oljerelatert industri har stor lønnsomhet og muligheter til kraftig lønnsvekst, mens tradisjonell industri i større grad sliter. I fjorårets oppgjør førte det til at industrien fikk en høyere lønnsvekst enn det som man var enige om i de sentrale forhandlingene.

– Vi kan ikke bare ta hensyn til oljeindustrien. Vi skal ha en industri etter oljeindustrien også. Derfor må vi ta hensyn til all industri når vi andre starter å forhandle, sier Tone Rønoldtangen, leder i LO Stat.

Frontfaget. Hun har ingen problemer med at industrien lønnsmessig holder igjen resten av arbeidslivet.

– Hele meningen med frontfaget er at de skal holde igjen. Er det urettferdig at vi blant annet følger den landbaserte industrien, når det ville vært en fordel å fulgt andre deler av industrien? Nei. Vi gjør det i ren og skjær egeninteresse. Lar vi lønnsveksten løpe løpsk, vil vi få det igjen med blant annet høyere arbeidsledighet og større forskjeller, fastslår Rønoldtangen.

De statsansattes topptillitsvalgt tror heller ikke at lønnsveksten, uten frontfagsmodellen, hadde vært særlig bedre for de statsansatte.

– Frontfaget forplikter begge veier. Den gjør at de statsansatte heller ikke kan få forholdsvis mye mindre enn industrien. Det kan hende det er en fordel. Jeg tror det kan være

vanskeligere å få penger ut av finansminister Sigbjørn Johnsen, enn av NHO-direktør John G. Bernander, sier Rønoldtangen.

Funksjonærene. I LO Stat er man imidlertid mer bekymret for at funksjonærene i industrien har henter ut mer lønnsvekst enn industriarbeideren.

– Der er den største utfordringen for frontfaget, sier Eivind Gran, nestleder i LO Stat og forhandlingsleder for Spekter-området.

– Det er vanskelig å akseptere at funksjonæren i etasjen over verkstedet, henter ut 4,5 prosent, mens han på gulvet henter 3 prosent. Det er vanskelig for de som jobber i industrien, og som får høre at de må vise moderasjon på grunn av konkurranseevnen. Og det er vanskelig å akseptere for de som skal følge industriens oppgjør, sier Gran.

Likelønn. De siste oppgjørene har likelønn vært sentralt. Det vil det bli også i år. Fire av LOs fem krav omhandler likelønn. LO Stat har forskjellige måter å angripe problematikken.

– I Spekter er problematikken rundt likelønn like mye et spørsmål om lavlønn. Det er mange flere kvinner på lavlønn her enn i sta-

» Det er vanskeligere å få penger ut av Sigbjørn Johnsen, enn av John G. Bernander.

Tone Rønoldtangen, leder LO Stat

FORHANDLINGSKLARE: Leder Tone Rønoldtangen, og nestleder Eivind Gran i LO Stat, er klare til å ta fatt på den møysommelige prosessen som resulterer i en tariffavtale for henholdsvis staten og Spekter-området.

ten. I spekterområdet er det generelt små forskjeller i lønnen til kvinner og menn. Unntaket helseforetakene, hvor det er til dels drøy avstand. Der er det yrkesgrupper som er veldig kvinne- og mannsdominerte. Og hvor vi ser det på lønna. Det er et mye større strukturproblem i helseforetakene enn i resten av Spekter, sier Gran.

Rønoldtangen mener staten er et godt eksempel på at det hjelper å legge vekt på like-lønn over tid. Gjennomsnittlig kvinnelønn ligger på 85 prosent av mannlønn i Norge. I staten er tilstanden bedre.

– Lønnsgapet er mindre i staten enn i det private. Kvinner tjener mellom 93 og 98 prosent av det menn tjener. Det betyr imidlertid ikke at vi kan slappe av. Dette må følges opp kontinuerlig. Slipper vi fokus, vet vi at det endrer seg rask, sier Rønoldtangen.

Utfordringer. Toppledelsen i LO Stat ser ikke for seg noen spesielle utfordringer i årets oppgjør. Den største spenningen er knyttet til hvor store de økonomiske rammene blir. Noen skjær i sjøen finnes likevel.

Et av problemene er ubekvemstilleggene – tillegg for blant annet helg og kveld. Disse har ikke vært justert på lang tid.

– Vår utfordring er at det stort sett er menn

som får disse tilleggene. Det gir oss problemer i forhold til likelønnsproblematikken, sier Rønoldtangen.

I tillegg kan bruken av vikarbyrå bli et tema i årets oppgjør. Selv om det også i staten, i likhet med privat sektor, er problemer knyttet til vikarbruk, er problemstillingene forskjellige.

– I staten er den utstrakte bruken av midlertidig ansatte et vel så stort problem, sier Rønoldtangen.

Også Gran tror temaet kan skape utfordringer i oppgjøret.

– Med tanke på de utfordringene vi har i helsesektoren kan vi få noen interessante diskusjoner med Spekter. Men det avhenger av hva som skjer i frontfaget, og om det der legges opp til kraftige regulering av bemanningsbransjen, sier Gran.

Han synes det er for tidlig å spå hvordan årets oppgjør blir. LO Stat-nestlederen kan foreløpig ikke se noe som skulle tilsi at årets forhandlinger blir ekstraordinære.

– Men det er jo ikke sånn at oppgjørene blir enklere jo mindre de blir. Det har jeg ingen erfaringer med, fastslår Gran.

Etterlyser virkelighetsforståelse

NTLs leder, Jon Leirvaag, ber NHO-leder John G. Bernander slutte å svart-male situasjonen.

Ifjor mente Bernander til moderasjon. Da endte industrien med en årslønnsvekst på 4,5 prosent

– en halv prosent mer enn i staten. Også i år mener Bernander til moderasjon. Leirvaag

Jon Leirvaag.

FOTO: MARTIN SJØRDAL

mener dette kan sammenliknes med gutten som ropte ulv, ulv.

– Når det er så lite samsvar med det som blir sagt, og det som blir gjort, begynner man å lure på om Bernander har oversikt over det som skjer ute i bedriftene. Tilleggene som ble gitt i fjor, ble gitt lokalt. Dette tyder på at det er rom for mer enn nullveksten Bernander etterlyser, fastslår Leirvaag.

Partene i oppgjøret

LO: Landsorganisasjonen i Norge (LO) er Norges største lønnsstakerorganisasjon. Over 860 000 medlemmer er organisert i fagforbund som er tilsluttet LO. Av de LO-organiserte er 50 prosent kvinner. 22 fagforbund er tilsluttet LO. Leder: Roar Flåthen

LO STAT: LO Stat er en hovedsammenslutning av LO-forbund som organiserer arbeidstakere i staten og virksomheter tilknyttet Spekter. De 19 forbundene i LO Stat har til sammen nesten 100 000 medlemmer tilknyttet stat- og spekterområdene. Leder: Tone Rønoldtangen. I tillegg til LO deltar blant andre Unio (295 000 medlemmer), Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS) (215 000 medlemmer) og Akademikerne (155 000 medlemmer) i tariffoppgjøret.

NHO: Næringslivets Hovedorganisasjon (NHO) er den største interesseorganisasjonen for bedrifter i Norge. Medlemmene i NHO er omlag 21 300 bedrifter innen håndverk, industri, service og IKT/kunnskap. Bedriftene utgjør ca. 520 000 ansatte. Adm. dir.: John G. Bernander

Spekter: Organiserer blant annet fristilte virksomheter fra statlig og kommunal sektor, og de statlige helseforetakene. Har 180 medlemsbedrifter med til sammen omlag 180 000 ansatte. Adm. dir.: Lars Haukaas. I tillegg deltar blant annet KS (950 medlemsbedrifter/500 000 ansatte) og Virke (15 000 medlemsbedrifter/200 000 ansatte) i tariffoppgjøret.

Har LO i ryggen

LO Stat har prioritert lav- og likelønn i sine siste oppgjør. Nå har de LOs representantskap i ryggen. Fire av fem krav går på lav- og likelønn:

- Sikring av kjøpekraften for alle
- En kombinasjon av egne sentrale tillegg, bedring av minstelønnsatser og garantiordninger som fremmer like-lønn og motvirker lavlønn
- Strukturelle tiltak for likelønn, herunder tiltak som fremmer grunnbemanning, heltid og kompetanseheving, seriøsitet og lønnsøve i utsatte bransjer
- Prioritering av kvinnedominerte grupper innenfor sentralt avtalte rammer i offentlig sektor
- Prioritering av likelønn i relevante bransjer i privat sektor

Tariffleksikon

Ansiennitetsstige. De aller fleste lønssystemer bygger, i en eller annen form, på at en stilling har en begynnerlønn og deretter trinnvise lønnsopprykk i takt med at man får økende erfaring i jobben. Det er dette trinnvise opprykks-systemet som kalles en ansiennitetsstige eller -skala.

Bussbransjeavtalen. Avtale som gjelder i flere tariffområder. Omfatter selskaper i både NHO og Spekter. Tre LO-forbund samt et YS-forbund organiserer arbeidstakerne. Sentralt står punktet om at sjåførene skal opp på gjennomsnittlig industriarbeiderlønn.

Etterslep. Betegnelsen for manglende lønnsutvikling for grupper som i løpet av en tariffperiode ikke har hatt lønnsglidning, eller mindre lønnsglidning enn gjennomsnittet. Gjennom et eget tillegg kan de få jevnet ut forskjellen.

Fellesoppgjør. Tarifforhandlinger der flere fagforbund forhandler i fellesskap. Avstemningene over resultatet foregår under ett.

Forbundsvise oppgjør. Det enkelte fagforbund utarbeider selv sine krav og forhandler på egen hånd med tariffmotparten om kravene.

Fredsplikt. Forplikter arbeidsgiver og arbeidstaker til ikke å gå ut i arbeidskamp så lenge en tariffavtale gjelder, for å oppnå endringer i tariffavtalen, eller fremme krav som har tilknytning til tariffavtalen.

Frontfagmodellen. Omtales også som Aukrustmodellen/Aukrustdoktrinen etter Statistisk sentralbyrås tidligere direktør, Odd Aukrust. Det var som leder for et utvalg som forberedte lønnsoppgjøret i 1966 at Aukrust formulerte doktrinen om at norsk øko-

SAMORDNET OPPGJØR: Fjorårets oppgjør i privat sektor var samordnet. NHO-sjef John C. Bernander (til venstre) var opptatt av lønnsveksten og kronkursen, mens LO-leder Roar Flåthen mente det var rom for real-lønnsvekst. FOTO:TRINGUYEN DINH

nomi på lang sikt er avhengig av at lønnsveksten holdes innenfor de rammene konkurranseutsatt industri kan tåle. Derfor bør denne industrien forhandle først og fastlegge rammene i tariffoppgjørene.

Generelt tillegg. Lønnstillegg som gis til alle som er omfattet av den/de tariffavtalen[er] det forhandles om. Tillegget kan gis ved at alle får økt lønna med et bestemt kronebeløp (kronetillegg) ved at lønnin-

gene økes med en bestemt prosent-sats (prosenttillegg), eller en kombinasjon.

Hovedavtale. En hovedavtale er første del av alle tariffavtaler som er eller blir opprettet mellom de organisasjoner som hovedavtalen omfatter. Hovedavtalene tar for seg de grunnleggende spilleregler i arbeidslivet. De inneholder generelle bestemmelser om forhandlings- og samarbeidsforhold mel-

Få forskjeller i lønnsveksten

De ansatte i staten og i varehandelen fikk minst lønnsvekst i fjor, mens ansatte i finansnæringen igjen er tilbake som lønnsledere. Forskjellen i lønnsveksten var likevel meget liten.

– Mens resten av Europa har som norm at man skal sikre kjøpekraften, har man i Norge sikret det målet før lønnsoppgjøret er begynt, sier Ådne Cappelen, leder av Det tekniske beregningsutvalget for inntektsoppgjørene (TBU). Det kan føre til at vi får det dempede lønns-

oppgjøret som noen etterlyser. – Partene sitter vel og tenker på det nå, sier Cappelen.

TBU anslår at konsumprisveksten – den prisen som varer og tjenester vil øke med – det kommende året vil være på en og en kvart prosent. Det er det samme som overhenget – den lønnsveksten man har tatt med seg fra fjorårets oppgjør – er på.

Satt på spissen vil alt over 1,25 prosent i årets oppgjør komme på lønnslisten.

lom arbeidsgivere og arbeidstakere, men regulerer ikke lønn.

Hovedtariffavtale. Hovedtariffavtaler er offentlig sektors landsomfattende tariffavtaler mellom arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene.

Lokale forhandlinger. Forhandlinger mellom den enkelte bedrift/virksomhet og bedriftsklubben/fagforeningen om saker som hovedavtalen gir adgang til å regulere ved stedlige avtaler. Lokale forhandlingene kommer i tillegg til de sentrale lønnsforhandlingene.

Lockout [arbeidsstengning]. Lockout er arbeidsgivers kampmiddel. Arbeidsgiver utestenger arbeidstakerne helt eller delvis fra deres arbeidsplass.

Lønnsglidning [glidning]. Lønnsglidning angir forskjellen mellom total lønnsøkning i en bestemt periode, og tariffmessig lønnsøkning i den samme perioden. Lønnsglidning er et sammensatt lønnsbegrep som bl.a. kan omfatte lønnstillegg som er gitt ved lokale forhandlinger på de enkelte arbeidsplasser.

Lønnsnemnd. Lønnsnemnd kan være både frivillig og tvungen. Frivillig lønnsnemnd betyr at tariffpartene fraskriver seg retten til selv å avslutte forhandlinger. Tvungen lønnsnemnd må vedtas av Stortinget som egen lov. Dette betyr at myndighetene griper inn og beslutter at tvisten skal avgjøres ved lønnsnemnd.

Lønnsoverheng. [overheng] Betegnelse på forskjellen mellom gjennomsnittsinntekten i et kalenderår og lønnsnivået ved slutten av året. Forteller hvor stor års-

MEKLING: Dag Nafstad intervjujes av NRKs Lisbeth Skei, under meklinga mellom KS og LO Kommune, YS Kommune, Unio og Akademikerne. FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

lønnsveksten fra ett år til det neste vil bli hvis det ikke gis lønns-tillegg i det siste året. Dersom alle lønnsoppgjør foregikk samtidig og ved begynnelsen av året og lønnsnivået ikke endret seg igjennom året, ville lønnsoverhenget per definisjon være null og slike beregninger dermed overflødige.

Mekling. Tariffoppgjør der partene ikke kommer til enighet - eller tvister om opprettelse av tariffavtaler - er etter visse regler gjenstand for tvungen mekling. Tvungen mekling etter arbeidstvistloven foretas av offentlige meklere (Riksmekleren eller en av de 16 oppnevnte meklerne).

Mellomoppgjør. I tariffavtaler har det vært vanlig å ha en bestemmelse om å regulere lønningene midt i tariffperioden i forhold til pris- og lønnsutviklingen for 1. avtaleår, den økonomiske situasjonen og utsiktene for 2. avtaleår.

Overenskomst. Overenskomst er en skriftlig avtale mellom arbeidstakerorganisasjoner og arbeidsgiverorganisasjon eller en enkeltarbeidsgiver om lønns- og arbeidsvilkår. Overenskomsten inngår som en del av tariffavtalen.

Plassfratredelse. Det antall plassoppsagte som faktisk tas ut i streik (lockout) normalt meldes det plassfratredelse senest fire

dager før meklingen må avsluttes og arbeidskamp kan iverksettes

Plassoppsigelse [arbeidsoppsigelse]. Individuelle arbeidsavtaler for medlemmene av en arbeidstakerorganisasjon sies opp for å kunne iverksette streik. Eller: en arbeidsgiverorganisasjon [eller en arbeidsgiver] sier opp arbeidstakere for å kunne iverksette lockout.

Ramme [økonomisk ramme]. Angir hvor mye lønnstillegg og andre endringer i tariffavtalen koster arbeidsgiverne. Vanligvis angis den økonomiske rammen ved å beregne hvor stor prosentvis årslønnsvekst den vil føre til.

Samordnet oppgjør. Tarifforhandlinger som foregår ved at en hovedsammenslutning forhandler samlet for alle tilsluttede forbund om generelle krav, eventuelt ved at forbundene forhandler om spesielle saker i sine avtaler.

Skisse [meklingsforslag]. I sluttfasen av en mekling legger gjerne mekleren fram en skisse til løsning - hvis denne mener avstanden mellom partene er liten nok til at det er grunnlag for det. Vanligvis krever mekleren at partene sier ja eller nei til skissen. Videre forhandlinger om justeringer av skissen blir det normalt ikke åpnet for.

Streik [arbeidsnedleggelse]. arbeidstakernes kampmiddel. Arbeidstakere stanser i fellesskap arbeidet helt eller delvis.

Tariffavtale. En kollektiv avtale om lønns- og arbeidsvilkår mellom en arbeidstakerorganisasjon og en bedrift/virksomhet eller arbeidsgiverorganisasjon.

Uravstemning. LOs vedtekter sier at et tarifforslag «som regel» skal legges fram for de medlemmer det gjelder for til godkjenning gjennom en uravstemning. De samme vedtektene sier at dersom et flertall av de stemmeberettigete har stemt ja, så er forslaget godkjent.

Riksmekleren får fast stedfortreder

Nils Dalseide (bildet), sorenskriver og kretsmekler, er oppnevnt som fast stedfortre-

der for riksmekler Kari Gjestebý. Dalseide har lang erfaring som mekler under lønnsoppgjørene, og var blant annet fungerende riksmeklingsmann en kort periode før Gjestebý ble oppnevnt. I tillegg til

Riksmekleren er det opprettet et korps på elleve særskilte meklere for to år. Meklerkorpsset som sammen med kretsmeklerne bistår riksmekleren under lønnsoppgjørene, er styrket med tre personer.

Flere ord og uttrykk på nett:

Finn ut hva flere ord og uttrykk betyr på: www.frifagbevegelse.no/verkt_ykassa/tariffleksikon/

kommentar

Tone Rønoldtangen
Leder i LO Stat
tone.ronoldtangen@lostat.no

Vårens vakreste er vårens viktigste

Noen har beskrevet tariffoppgjørene som «vårens vakreste eventyr», og for oss som trives med å jobbe med tariffspørsmål er det en beskrivelse vi kan stille oss bak. Det er i tariffoppgjørene vi i sterkeste grad får sjansen til å påvirke lønns- og arbeidsvilkår for våre medlemmer. Men samtidig vet vi også at «eventyret» ikke byr på noen dans på roser. Alle som har vært med på et tariffoppgjør vet at det er hardt arbeid som gjelder.

Når dette skrives møtes Fellesforbundet og Norsk industri til de innledende forhandlingene i industrien, også kalt frontfaget. Vi følger nøye med utviklingen. En ting er at disse forhandlingene på flere vis påvirker den endelige rammen for alle, men i år har Fellesforbundet også lagt inn krav i forhold til innleie av arbeidskraft og retten til betalt pappaperm i to uker etter fødselen. I dag er det en lovbestemt rettighet å ta ut to ukers permisjon ved fødsel, men mange må betale selv. I offentlig sektor er det betalt pappaperm. For oss i staten er dette et viktig redskap i likestilling- og likelønnskampen, og vi støtter Fellesforbundet fullt ut i dette kravet.

Men oppgjørene i staten og Spekter, som våre medlemmer hører hjemme i, har selvfølgelig hovedfokus hos oss.

Vi har sagt at vi skal være med på å sørge for at årets tariffoppgjør blir et ansvarlig oppgjør. Konkurransesituasjonen for privat sektor i Norge i forhold til andre land påvirker også virksomheten i offentlig og halv-offentlig sektor. Det er til våre medlemmers direkte interesse at vi er med på å sørge for

at vi har en sterk og sunn konkurranseutsatt virksomhet i Norge, men vi kan ikke stå alene om dette. Vi forventer disiplin fra ledere og funksjonærer. Byr arbeidsgiversiden på «dugnad i gården», så får de jammen møte opp selv også.

Vi har forventninger om reallønnsvekst for våre medlemmer og vil også fremme krav som dreier seg om andre ting enn lønn. Det er ikke vår tradisjon å fastslå noe krav i prosent på dette tidspunktet. Våre forhandlinger handler om å bygge stein på stein til vi ender opp med et gjennomarbeidet resultat som vi presenterer for våre medlemmer.

Vi mener vi har lykket. Lønnsutviklingen de siste 10 årene viser at våre medlemmer har fått en solid kjøpekraftforbedring.

Likelønn vil også i år være et sentralt tema. Vi har kommet langt i staten, men så lenge det finnes forskjeller som ikke kan begrunnes i strukturelle forhold, er det vår plikt å fjerne disse. Og det vil vi jobbe hardt for.

Eventyret starter nå. Vi har en ambisjon om at det skal slutte – om ikke med at vi får prinsessa og halve kongeriket, så i hvert fall med at våre medlemmer føler at de har fått et rettferdig oppgjør.

» Vi har forventninger om reallønnsvekst for våre medlemmer.

Adresse: Møllergt. 10, 0179 Oslo
Sentralbord: 23 06 10 51 – faks: 22 42 00 75
Internett: www.lostat.no
E-post: lostat@lostat.no

Administrasjon

Leder

Tone Rønoldtangen, tlf: 23061040
tone.ronoldtangen@lostat.no

Nestleder

Eivind Gran, tlf: 23061042
eivind.gran@lostat.no

Førstesekretær,

Kari Kjerkol, tlf: 23 06 10 45,
kari.kjerkol@lostat.no

Sekretærer

Øystein Gudbrands, tlf: 23 06 10 48
oystein.gudbrands@lostat.no

Randi Stensaker, tlf: 23 06 10 43
randi.stensaker@lostat.no

Lise Olsen, tlf: 23 06 10 54
lise.olsen@lostat.no

Tor Jørgen Lindahl, tlf: 23 06 10 37
tor.jorgen.lindahl@lostat.no

Kontorleder

Bente Dragseth, tlf: 23 06 15 26
bente.dragseth@lostat.no

Regnskap

Anette Fernando, tlf: 23 06 10 39,
anette.fernando@lostat.no

Forværelse

Evelyn Schei Tautra, tlf: 23 06 10 53
evelyn.schei@lostat.no
Anette Versto (vikar), tlf: 23 06 10 58
anetteversto@lostat.no

Informasjon

Stein Erik Syrstad, tlf: 23 06 10 36
stein.erik.syrstad@lostat.no

Distriktskontorene

Finnmark og Troms

Synnøve Eide, lostat.tromso@lostat.no
Tlf: 77 65 77 52, Mob: 971 20 921

Nordland og Nord-Trøndelag

Mona Fagerheim, lostat.hodo@lostat.no
Tlf: 75 54 96 63, Mob: 472 72 178

Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal

Lars Børseth, lostat.trondheim@lostat.no
Tlf: 73 80 73 08, Mob: 957 41 253

Sogn og Fjordane, Hordaland

Birgit Stav, lostat.bergen@lostat.no
Tlf: 55 30 92 47, Mob: 920 40 779

Rogaland, Aust- og Vest-Agder

Sigrun Levie Torrissen, lostat.stavanger@lostat.no
Tlf: 51 50 02 60, Mob: 975 80 859

Telemark, Vestfold, Buskerud og Østfold

Harald Lund, lostat.toensberg@lostat.no
Tlf: 33 31 63 46, Mob: 995 11 545

Hedmark, Oppland og Akershus og Oslo

Jørund Hassel, jorund.hassel@lostat.no
Mob: 970 00 834

TEMA

NUMMER 1 - 2012

TEMA er et redaksjonelt temabilag for LO Stat, produsert av LO Media.

Besøksadresse: Møllergata 10, 0179 Oslo
Postadresse: Postboks 8964, Youngstorget, 0028 Oslo
Telefon: 23 06 33 66, faks: 23 06 22 71
Internett: www.lomedia.no

Kontaktperson:
Kristian Brustad, Tlf: 23 06 22 78
epost: kristian.brustad@lomedia.no

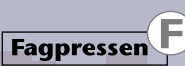
Redaksjon: Morten Hansen, Øystein Bråthen, May Berg Anne-Crete Lossius, Morten Hansen, Anders Hauge-Eltvik og Yngvil Mortensen.

Forsideillustrasjon: Ole Palmstrøm

Layout & design: Ole Palmstrøm

Trykk: Aktietrykkeriet A/S

TEMA redigeres etter redaktørplakaten og pressens «Vær varsom plakat», og trykkes på svanemerket trykkeri.

1. mai – demonstrasjonsdag fra 1889

1. mai ble vedtatt som demonstrasjonsdag da den internasjonale arbeiderkongressen kom sammen i Paris i 1889 for å stifte Den annen Internasjonale. Det var fagorganiserte i USA som reiste forslaget. Fra Norge deltok Carl Jepsen, som sørget for at dagen ble valgt også her. Aldri tidligere hadde arbeidere over hele Europa samlet seg på samme dag til en

mønstring for felles krav. I Norge gikk arbeiderne i Kristiania og Kristiansand i demonstrasjonstog 1. mai 1890. Flere andre steder ble dagen feiret med møter og sammenkomster. 1. mai ble i 1947 anerkjent av Stortinget som offentlig høytidsdag. For arbeiderbevegelsen har dagen vært viktig både for profilen utad, og for samhold i egne rekker. ■■

Retten til jord og vann

Årets 1. mai-aksjon støtter lokalbefolkningers kamp for råderett over egne ressurser. For det er demokratiet og ikke oljen som bygger landet.

■ ANNE-GRETE LOSSIUS (tekst)
anne.grete.lossius@lomedio.no

– 1. mai-aksjonen støtter folks organisering og kamp for demokratisk styring og bærekraftig utnyttelse av ressursene, til beste for hele samfunnet, utdypes Liv Tørres, generalsekretær i Norsk Folkehjelp.

Hun spør: – Hadde vi i Norge hatt en velferdsstat i dag uten råderett over våre naturressurser, uten oljefondet og vannkraften?

Mister livsgrunnlaget. Tørres sier at multinasjonale selskaper kappes om å karre til seg naturressurser i Afrika, Asia og Latin-Amerika. Miljøet blir skadet. Småbønder og urfolk mister sitt livsgrunnlag. Inntektene til de store selskapene kommer ikke fellesskapet til gode. Rikdommen blir ikke fordelt og kontrollert på demokratisk vis.

– Derfor reagerer folk i mange land. I byer og på landsbygda mobiliserer folk, og organiserer seg for å få kontroll over vann og jord. De

Liv Tørres

krever styring over mineral- og oljeresursene. Kravet er demokratisk samfunnskontroll. Ressursene skal komme alle til gode, sier Tørres.

Sentralt. Kontroll over naturressursene har vært helt sentralt for utviklingen av den norske velferdsstaten. Helt fra hjemfallsretten ble knesatt som prinsipp for norsk vannkraft for hundre år siden og fram til konsesjonslovgivningen for norsk petroleumssektor.

For arbeiderbevegelsen er det en bærende ide at det er fellesskapene som eier verdiene og at fellesskapet derfor får godene som skapes av dem.

– Denne kampen engasjerer mange i fagbevegelsen. Sammen kan vi være med på å utgjøre en forskjell ved å støtte folk som rammes i kappløpet om naturressursene, avslutter Tørres.

Forsøk for å begrense ufrivillig deltid

Private og offentlige virksomheter kan nå søke om støtte til forsøk for å begrense ufrivillig deltid.

– Regjeringen er opptatt av at de som ønsker det får arbeide heltid. Derfor trenger vi hele tiden å utvikle kunnskapen om hvilke tiltak som hjelper oss med å redusere den ufrivillige deltiden, sier arbeidsminister Hanne Bjurstrøm.

Pengene som lyses ut kan blant annet brukes til tiltak innenfor endret organisering av arbeidstid, mer fleksibel bruk av arbeidskraften og endret/utvidet bemanning. Det er også mulig for virksomhetene å søke om midler til utvikling av kompetanse for enkeltpersoner.

Stortinget har i alt bevilget 25,77 millioner kroner til forsøk i 2012. ■■

Staten skal bli kli

– Vi kan ikke bare tenke klima, vi må gjøre noe håndfast, understreker Martin Standley i Difi. Han leder et prosjekt som skal gjøre statlige virksomheter klimanøytrale.

■ ANNE-GRETE LOSSIUS (tekst og foto)
anne.grete.lossius@lomediamedia.no

I mandatet for pilotprosjektet heter det at virksomhetene skal kartlegge hvordan man kan oppnå klimanøytral statsforvaltning i praksis, og lage tiltaksplan med kost/nytte-kalkyler.

Redusere utslipp. Martin Standley, seniorrådgiver i Difi (Direktoratet for forvaltning og IKT) leder pilotprosjektet. Han sier at dette i praksis betyr at virksomhetene skal kartlegge hvordan de kan redusere utslipp, og beregne hvor mye det ville koste å kjøpe og slette klimakvoter for restutslippene.

– Det kan koste litt ekstra i starten, men det vil bli besparelser på sikt, sier Standley.

Virksomhetene skal utprøve målesystemer for klimautslipp, og lage en katalog over relevante reduksjonstiltak.

KUNNSKAP: Martin Standley understreker at det viktigste med pilotprosjektene er å få et kunnskapsgrunnlag. Han sier samtidig at bare å slå av lyset gir miljøgevinst.

– For eksempel hva virksomheten kan spare på å fly mindre, eller kjøre mindre bil, drar han fram som eksempler.

Tre faser. Standley forklarer at et klimaregnskap består av tre faser: Første fase er å kartlegge sitt eget CO₂-utslipp. Denne fasen er over, og alle virksomhetene har levert klimaregnskap.

I fase to skal virksomhetene sammenligne nytten i forhold til kostnadene.

– Tiltak på dette området jobber vi med nå, sier Standley.

I fase tre skal tiltakene prøves ut. Standley forteller at i et slikt pilotprosjekt er det mye kartlegging. Deretter må hver virksomhet avgjøre hva som skal inn i virksomhetsplanene.

– Det aller viktigste med disse pilotene er å få et kunnskapsgrunnlag, sier Standley.

Sluttrapporten skal overrekkes Miljøverndepartementet innen 1. mai.

Kobles opp mot HMS. I hvor stor grad tillitsvalgte er involvert i prosjektet, vet han ikke, men han framholder følgende:

– Prosjektet skal kobles opp mot helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet (HMS), og dermed opp mot AMU (arbeidsmiljøutvalgene).

Standley sier også at det er viktig å motivere ansatte.

– Bare å slå av lyset er en miljøfaktor, påpeker han. Samtidig anbefaler han å vurdere automatiske lysslokkere.

– Gjør man det når man pusser opp, blir det rimeligere.

Han forteller også at stasjonære datamaskiner bruker mer strøm enn bærbare.

Ventilasjon. Standley oppfordrer til å gå gjennom bygningsmassen for å sjekke hva som kan bedres. Deriblant ventilasjonsanleggene. Han forteller om mange spennende nye «smartbygg» der man har lagt vekt på å minimere energibruk.

240 mill. til palestinske myndigheter

Norge har nylig overført 240 millioner kroner i budsjettstøtte til den palestinske selvstyre-myndigheten (PA).

– Støtten går til gjennomføring av den palestinske nasjonale utviklingsplanen, og er et viktig bidrag til at PA kan opprettholde tjenestetilbudet til den palestinske befolkningen innenfor blant annet utdanning, helse og sik-

kerhet, sier utenriksminister Jonas Gahr Støre.

Etter to år med betydelige økonomiske bidrag fra det internasjonale samfunnet og høy vekst i det palestinske området, er bildet i ferd med å snu, særlig på Vestbredden. Inntektene fra skatter og avgifter er blitt lavere enn forventet og PA står nå overfor store økonomiske utfordringer. ■■

FOTO: VIDAR RUDJUN, ANB

manøytral

FOTO: COLOURBOX.COM

■ Det er stor variasjon mellom bygninger, også nye. **Martin Standley, seniorrådgiver i Difi**

I bygget til Difi i nærheten av Sentralbanestasjonen i Oslo, er det blant annet utvendige persienner og automatiske lysslokkere.

– Det er stor variasjon mellom bygninger, også nye. Driftskompetanse er også viktig, sier Standley.

Han understreker at det kan være en utfordring å leie lokaler. Vi må ha økende fokus på utleierne, framholder han.

Anskaffelser. I Standleys avdeling i Difi er fokus rettet på miljøledelse og anskaffelser.

– Vi er den lille biten som ser på miljø ved anskaffelser. Vi må gjøre staten flinkere til å dreie i mer miljøvennlig retning, sier han, og understreker til sist:

– Vi kan ikke bare tenke klima, vi må gjøre noe håndfast.

FOTO: ØVIND HAGEN / STATOIL

MONGSTAD: Regjeringens «månelandingsprosjekt».

Skal beregne egne utslipp

Som en del av en global og ambisiøs klimaavtale der også andre industriland tar på seg store forpliktelser, skal Norge ha et forpliktende mål om klimanøytralitet senest i 2030, jf. St.mld. nr. 34 (2006-2007).

Miljøverndepartementet startet opp pilotprosjektet Klimanøytral stat i 2011 med ti statlige virksomheter som har et eget ønske om å bli klimanøytrale.

Med klimanøytral stat menes at de statlige virksomhetene skal beregne egne utslipp, gjennomføre tiltak for å redusere utslippene, utarbeide klimaregnskap og kjøpe og slette klimavoter for restutslippene.

I prosjektet skal en kartlegge hvordan utslippsreduksjoner kan oppnås i praksis og lage tiltaksplan med kost/nytte-kalkyler. Det er ikke ventet at pilotvirksomhetene gjennomfører tiltak som medfører økte utgifter.

Koordinering av prosjektet er lagt til Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi).

Pilotvirksomhetene

Hele ni av ti pilotvirksomheter hører innunder NTLs organisasjonsområde. Disse er:

Husbanken, Skatteetaten, Fylkesmannen i Aust-Agder, Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif), Sjøfartsdirektoratet, Statsbygg, Universitetet for miljø- og biovitenskap på Ås (UMB), Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) og Miljøverndepartementet.

I tillegg kommer Sykehuset i Vestfold.

Gjør klar for rettssaken

Rettssaken etter terroren 22. juli skaper **store omveltninger** for de ansatte ved Oslo tingrett. De gjør alt de kan for å gjennomføre rettssaken på verdig vis.

■ **ANDERS HAUGE-ELTVIK** (tekst) **ERLEND DALHAUG DAAE** (foto)
anders@lomeia.no

Etter at det ble klart at rettssaken mot Anders Behring Breivik skulle holdes i Oslo tingrett, har rettsbygningen blitt snudd på hodet. NTL-erne i retten er involvert på ulikt vis, men gjør det de kan for at alt skal være klart til rettssaken 16. april.

Preger. Saksbehandler Linda Helstad, resepsjons- og sikkerhetsansvarlig Per Sætre og leder Eirin Foss Thoresen i NTL-avdelinga berøres på ulikt vis.

Helstad satt i en rettssak da bomben gikk av 22. juli. Hverdagen hennes ble raskt endret bare dager etter grusomhetene.

– I høst gikk det veldig mye i terrrorsaken. Jeg var blant de som oppnevnte bistandsadvokatene, og ringte til advokatene og spurte om de kunne ta på seg jobben, forteller hun.

Det er rundt 700 fornærmede og rundt 170 bistandsadvokater i den omfattende saken. Etter hvert er tre personer ansatt for å jobbe med disse oppgavene på heltid.

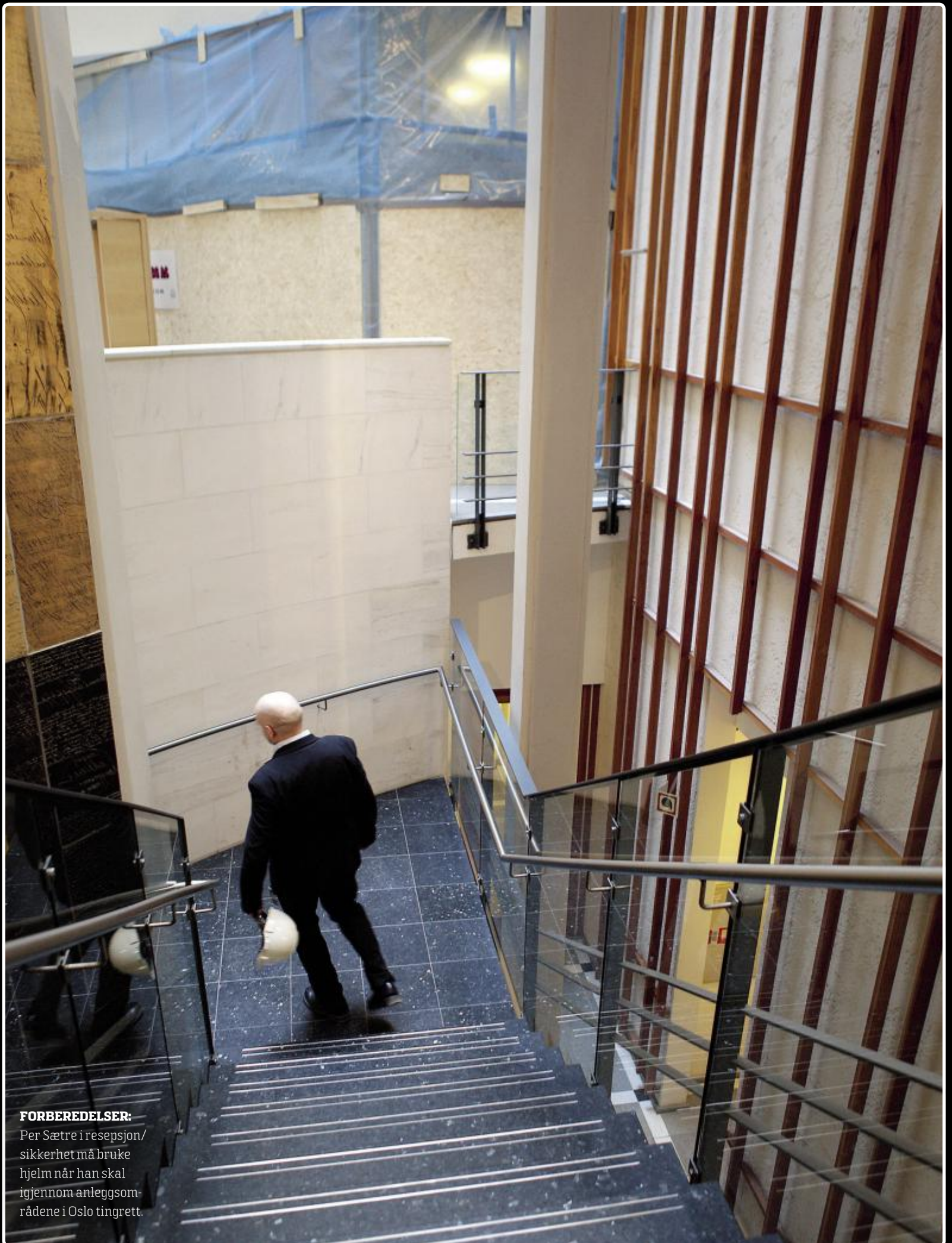
Ombygging. Byggearbeidene i andre etasje av tinghuset er i full gang, og skal være i rute til 16. april. En rettsal er bygget om for å lage den nye store salen, som skal romme rett under 200 tilhørere. Seks andre saler brukes til overføring av lyd og bilde fra rettsalen.

Foss Thoresen jobber i drifts- og serviceseksjonen, og har ansvaret for at alt utstyr som trengs er på plass. Det gjelder også to nye rettsaler som er etablert på konferansesenteret Håndverkeren og én hos Lagmannsretten.

– 22. juli-saken kommer i tillegg til den vanlige drifta i retten. Vi skal få på plass alt fra pener og lovsamlinger, til møbler og datautstyr. Vi bruker mye tid på å legge kabalen hver dag, sier hun.

Sikkerhet. Tiltakene for å ivareta sikkerheten under rettssaken er også omfattende. Per Sætre kan ikke si så mye om hvilke tiltak som settes i verk, og politiet har mye av ansvaret for sikringen.

 Det er rundt 700 fornærmede og rundt 170 bistandsadvokater i den omfattende saken.

FORBEREDELSE:

Per Sætre i resepsjon/
sikkerhet må bruke
hjelme når han skal
igjennom anleggsom-
rådene i Oslo tingrett.

« Det kan være en sikkerhetsrisiko, men under saken bør dette være et av de tryggeste stedene. **Eirin Foss Thoresen**

◀ – Det kommer til å bli en kontrollpost på utsiden av bygget, så hele bygget blir en kontrollert sone, forteller han.

Ingen av de tre er redde for egen sikkerhet i forbindelse med saken. Tinghuset vil nok bli et av de sikreste stedene man kan tenke seg de ti ukene hovedforhandlingene skal vare.

– Jeg har ingen engstelse, men ungene mine synes av og til det er litt ekkelt at jeg jobber her. Jeg ser at det kan være en sikkerhetsrisiko, men under saken bør dette være et av de tryggeste stedene, sier Foss Thoresen.

Det første fengslingsmøte til terroristen var imidlertid noe skremmende.

– Det første fengslingsmøtet var så tett på terrorhandlingene og stemningen var veldig opphetet. Da var det litt ubehagelig å sitte her nå vi visste hva som skjedde utenfor, sier Helstad.

Historisk. Rettssaken mot terroristen blir en av de største i norsk historie, men de ansatte ved tingretten prøver å tenke så lite som mulig på det.

– For å kunne fortsette å jobbe her, må man ha litt distanse. Du kan ikke la det påvirke deg i hverdagen, da kan man ikke jobbe her. Det var vanskelig i starten, da hadde jeg så mange samtaler med pårørende. Man må tenke at man skal være profesjonell og utføre jobben sin, sier Helstad.

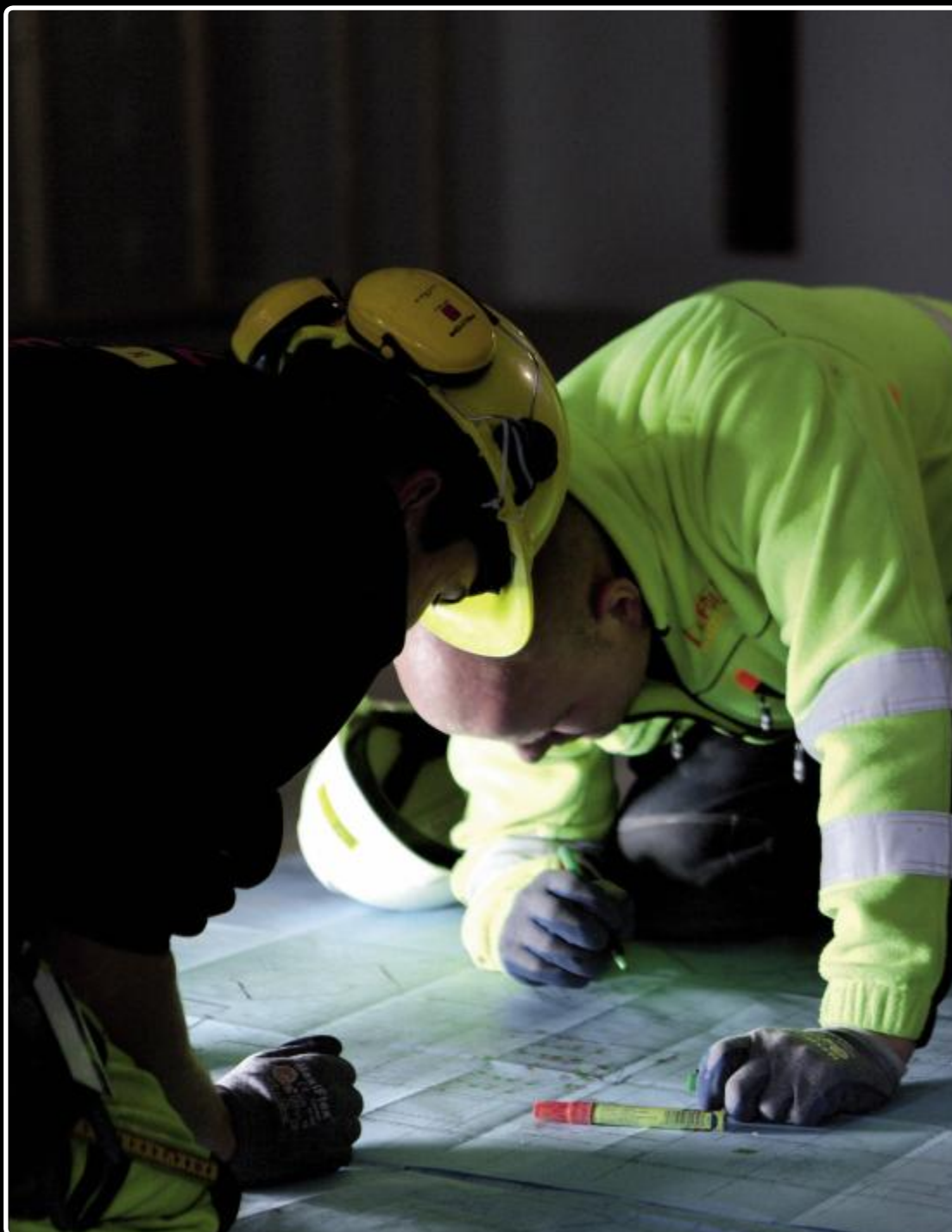
De er alle glade for at hovedforhandlingen skal være i tingretten, og ikke i noen av de andre lokalene som ble diskutert.

– Jeg synes det er bra det skal skje her. Det er en alvorlig sak, og den hører hjemme blant domstolens fire vegger. Det gir mer tyngde, sier Foss Thoresen.

Saken

- Starter 16. april.
- Beregnet til å vare 10 uker.
- Holdes i en ny rettssal i 2. etasje på tinghuset, med plass til 195 tilhørere.
- Fornærmede og pårørende får egne saler.
- Hovedforhandlingen vil bli overført til andre domstoler rundt om i landet.

OVERSIKT: Ombyggingen av rettssalen er i full gang, og skal være ferdig i tide.

HEKTISK: NTL-tillitsvalgt Eirin Foss Thoresen har hektiske dager i driftsavdelingen.

OMBYGGING: Gamle notabiliteter må tåle

INVOLVERT: Saksbehandler Linda Helstad snakket med mange fornærmede og pårørende i tiden etter terroren. Hun fordelte histandsadvokater til 700 personer sammen med kollegene.

ENDRING: Oslo tingrett går gjennom store endringer før rettssaken.

aktivitet i gangene.

UNNTAKSTILSTAND: Hovedforhandlingen etter terroren 22. juli setter Oslo tingrett i en unntakstilstand.

SIKKERHET: Resepsjons- og sikkerhetsansvarlig Per Sætre er ikke bekymret for sikkerheten under rettssaken.

Boligmarkedet i Norge mot strømmen

Det norske boligmarkedet går motsatt vei av de fleste andre og er nå verdens fjerde sterkeste marked. Ifølge Hegnar.no er det en ny rapport fra Global Property Guide som viser dette. Rapporten viser også at fallet i verdens boligmarkeder skyter fart.

Ifølge Global Property Guide er årsakene liten fart i verdensøkonomien, økende bekym-

ringer for statsgjeld, svak forbrukertillit og høy arbeidsledighet.

Flere europeiske land har høy statsgjeld og ligger følgelig helt i tet på taperlisten: Irland hadde størst prisfall på 18,11 prosent i fjor. Nærmest kommer Polen med minus 10,6 prosent og Hellas med minus 10,4 prosent. Bare i 13 av 35 land steg boligprisene i fjor. (ANB) ■■

Krever opprydning

NTL har sett seg lei på at regjeringen ikke gjennomfører egen politikk i universitets- og høyskolesektoren.

■ **ANDERS HAUGE-ELTVIK** (tekst)
anders@lomediamedia.no

I universitets- og høyskolesektoren er 48-timersuker ikke uvanlig. Andelen midlertidig ansatte stiger, og en finansieringsmodell som i for stor grad baserer seg på «produserte studiepoeng» må det ryddes opp i, mener Norsk Tjenestemannslag.

Nestleder Anita K. Solhaug mener tiden er overmoden for å utbedre utfordringene i sektoren.

– Det må ligge noe igjen etter denne regjeringen. Vi skal ha handling, og krever færre midlertidige i akademia, større basisbevilgninger og en avtalefesting av den individuelle forskningsretten, sier Solhaug.

Hun peker på rapporter fra akademia som bekymrer: At andelen midlertidige blant forskere ved universitetene økte i 2011, at vitenskapelig ansatte i snitt jobbet 47,6 timer i uka i 2010 og utfordringene knyttet til at 40 prosent av inntektene til utdanningsinstitusjonene er resultatstyrt.

Fallit. Solhaug sier hun oppfatter statsråd Tora Aasland som enig med NTL, men er bekymret over at ingenting skjer.

– Om denne regjeringa ikke klarer å vedta egen politikk med flertall og hele fagbevegelsen i ryggen, ja da vet jeg ikke hva som må til. Om det er likegyldig hvem som regjerer, har demokratiet spilt fallitt, sier hun.

Solhaug vil at statsråden griper inn og får ned bruken av midlertidig ansatte, at 80 prosent av pengene til utdanningsinstitusjonene skal

OPPRYDNING: NTL mener det går i feil retning i universitets- og høyskolesektoren, og ber regjeringen gjennomføre

være basisbevilgninger og at det utarbeides en avtale om den individuelle forskningsretten.

Bekymret. – Vi kan ikke ha en regjering som synes det er greit at folk må jobbe 48 timer i uka for å få gjort det de skal. Nøkkelen til å løse dette er politisk arbeid, der LO er døråpneren, konkluderer hun.

Leder Bjarne Hodne i Forskerforbundet deler NTLs bekymringer.

– Vi er bekymret for mangelen på nødvendig basisfinansiering, og for den økende midlertidigheten vi ser på tross av Rindalutvalgets anbefalinger. Vi er skuffet over at den frivillighetslinja departementet har lagt opp til overfor institusjonsledelsene ikke har ført fram. 47,6 timers arbeidsuke er ikke frivillig overtidssarbeid, men pliktarbeid som presses ut i fritidssonen. Man kan ikke være tjent med at denne gruppen arbeidstagere har en arbeidssituasjon

Refser tilbydere av raske lån

Selskaper som lokker med «Lån på dagen» får refs av Forbrukerombudet. Ombudet har i flere år jobbet for at kredittytterne ikke skal fokusere på at kreditten kan innvilges raskt i markedsføring av forbrukslån, for eksempel ved å benytte uttrykk som «Lån på dagen» eller liknende.

– Opptak av lån og kreditt kan ha store konsekvenser for forbrukerne. Beslutningen om å ta

opp lån bør tas basert på en veloverveid vurdering av egen økonomi og tilbudene i markedet, sier forbrukerombud Gry Nergård.

En gjennomgang av bransjens markedsføring før jul viste imidlertid at fem aktører markedsførte lån og kreditt med fokus på kort behandlingstid, som kan virke særlig forlokkende. (ANB)

FOTO: SUSEL M. RASMUSSEN

i akademien

Vi kan ikke ha en regjering som synes det er greit at folk må jobbe 48 timer i uka. **Anita K. Solhaug**

Sterkere lut. LOs nestleder Tor-Arne Solbakken ønsker også grep fra regjeringen for å lette utfordringene. Han mener det ansettes alt for mange midlertidig.

– Tora Aasland må snakke litt hardere til institusjonslederne enn det hun tydeligvis har gjort. Det må sterkere styring til fra departementet, men ansvaret ligger på institusjonene for ikke å misbruke unntaksbestemmelsene, sier han.

Solbakken ønsker også et sentralt rammeverk og en avtale lokalt som skal sikre tid til forskning, og anstendige arbeidsuker for de vitenskapelige. Han har sett en negativ utvikling etter at de gamle særavtalene ble fjernet, og at de vitenskapelig ansatte fikk flere oppgaver.

– Vi mener det er en selvfølgelig rett i norsk arbeidsliv at man skal få gjøre jobben sin i løpet av arbeidstida. Vi bør tilbake til et regime med avtaler som regulerer forskningsretten.

LO deler også NTLs krav om vridning av finansieringsmodellen fra 60/40 til 80/20.

– Der er både vi, NTL og Norsk Studentorganisasjon 110 prosent på linje. Jeg har også skjont at dette er god latin internt i SV; så alt burde ligge til rette for å gjennomføre dette i budsjettet for 2013, sier Solbakken.

Synes mye går riktig vei

Statssekretær Kyrre Lekve mener mye går riktig vei, men vil finne ut hvorfor midlertidigheten ikke har gått ned.

– På de fleste områder er det en positiv utvikling. Når det gjelder midlertidigheten, har vi sagt at vi skal gå bak tallene og undersøke mer om årsakene til hvorfor det ikke utvikler seg i den retning vi har lagt til rette for. Det kommer vi tilbake til utpå våren, sier Lekve i Kunnskapsdepartementet.

Han sier de har fulgt opp forslagene til frivillige tiltak fra Rindalutvalget, og at LO stoppet endringer i tjenestemannsloven da det spørsmålet var oppe.

– Vi har gitt styringssignaler til institusjonene og det er egentlig litt gåtefullt hvorfor midlertidigheten ikke har gått ned.

– *Har institusjonene fått for stor frihet?*

– Det tror jeg ikke. Vi har et system med selvstendige universiteter og høyskoler med ansvarlige styrever som må lede disse institusjonene og ta de forskjellige sidene av aktiviteten på alvor, og det fungerer i det store bra.

Han understreker at regjeringen deler målet om å få ned midlertidigheten fullt og helt. Når det gjelder arbeidsmengde for vitenskapelig ansatte, mener Lekve bildet er mer nyansert.

– Rapporten fra AFI gir et veldig differensiert bilde. De få det er snakk om som jobber utover normal, anstendig arbeidsdag fordi de er tvunget, presset eller føler seg presset til det må vi adressere. Men vi kan ikke helt se hvordan vi skal hindre professorer som jobber ut fra egen faglige ambisjon i å jobbe mer, og det er ikke sikkert vi skal hindre det, sier han.

– *Hva er din kommentar til at NTL og Forskerforbundet sier disse personene må jobbe så mye for å oppfylle pliktene de har, og at det ikke dreier seg om frivillig merarbeid?*

– Vi mener bildet er betydelig mer nyansert enn det, sier han.

Når det gjelder endring av finansieringsmodellen for sektoren, sier Lekve at det ligger til vurdering hos departementet, men at det ikke er bestemt noe.

egen politikk. ARKIVFOTO: KRISTIAN BRUSTAD

som beveger seg opp i mot, og delvis over, det ILO definerer som akseptabelt, sier han.

Når forventer han, som NTL, at det skjer noe fra politisk hold:

– Det er nødvendig at politisk ledelse tar grep. Vi kan vel ikke si annet enn at det er kritisk når folk arbeider så mye, og er nødt til å gjøre det for å oppfylle plikten sin. Dette har også kjønnsmessige utslag som er negative, sier han.

Arbeidstilsynet sjekker academia

Forskerforbundets klage til Arbeidstilsynet, der de varslet om de vitenskaplig ansattes altfor lange arbeidsdager, følges nå opp av tilsynet. Direktør Ingrid Finboe Svendsen i Direktoratet for arbeidstilsynet sier de vil be alle universiteter og høyskoler gjøre en gjennomgang av hvor mye deres ansatte jobber, melder Forskerforum.

– Vi oppfatter dette som ansvarlige arbeids-

givere som er i stand til å ta tak id ette selv. Men om de ikke følger det opp, vil vi vurdere tilsyn senere, sier Svendsen.

Hun legger til at det er utfordringer på arbeidstid og -press i sektoren. Undersøkelsen som ble publisert i starten av 2012 sier at norske forskere i snitt jobber 47,6 timer i uka.

FOTO: COLOURBOX.COM

■ **ANDERS HAUGE-ELTVIK** (tekst)
anders@lomeia.no

Riksrevisjonen har vurdert ressursutnyttelsen i NAV, og mener etaten bør bli mer effektiv. Riksrevisor Jørgen Kosmo viser til at NAV har fått tilført mer penger fra 2007 til 2010, uten at det viser igjen på antall ubehandlede saker eller saksbehandlingstid.

Forbedring. Riksrevisjonen sier at 300 årsverk i NAV kunne vært frigjort om alle fylkesavdelingene var like effektive som de fem mest effektive fylkene. Det mest effektive fylket, Oppland, har bortimot 50 prosent større produksjon per ansatt enn fylket med lavest produktivitet, Finnmark.

– Økt effektivitet og mer målrettet bruk av ressursene er nødvendig for å bedre tjenestene til NAVs brukere og innfri Stortingets forventninger, sier Kosmo i en pressemelding.

Riksrevisjonens beregninger viser at bare 60 prosent av arbeidstiden til de ansatte går til jobbing med ytelse. Kosmo peker også på at de mest effektive fylkene også scorer best på saksbehandlingstider og oppfølging av brukerne. Antall klager fra brukere har også økt, og en stor andel av avslag blir omgjort etter anke.

Kvalitet og kvantitet. – Det er ingen motsetning mellom høy produktivitet og god kvalitet, snarere tvert imot. Den store andelen omgjøringer utgjør en risiko for brukernes rettsikkerhet, og vitner om variabel forvaltningspraksis i etaten. Dette samsvarer ikke med forventningene om bedring i kompetanse og saksbehandlingskvalitet over tid, sier Kosmo.

Riksrevisjonen mener Arbeidsdepartementet og NAV må sikre seg bedre informasjon om ressursutnyttelse og måloppnåelse i sin styring.

Jarle Berge.

– Arbeidsdepartementet må sørge for at etaten fordeler og bruker ressursene på en effektiv måte, sier Kosmo.

Arbeidsdepartementets sier de synes funnene er interessante, og at de vil være med på å danne grunnlag for arbeidet med å forbedre ytelsesforvaltningen.

Kosmo krit til NAV

Riksrevisjonen mener NAV kunne frigjort 300 årsverk om effektiviteten ble bedre. NTL NAV mener de ubehandla sakene binder opp ressursene som burde vært brukt til å følge opp brukerne bedre.

KRITIKK: Riksrevisor Jørgen Kosmo mener NAV må bli mer effektive.

I riktig retning. Leder Jarle Berge i NTL NAV opplever at NAV er på rett vei, men at det fortsatt er utfordringer på en rekke områder.

– Ikke minst har vi utfordringer med å følge opp brukerne på en god måte, og få ut penger

til rett tid. Men i all hovedsak begynner vi å levere, og har et tjenestetilbud som brukerne i større og større grad er fornøyde med, sier han.

Han mener det er viktig å få ned saksbehand-

Utfordrer gutta i industrien

Unio-leder Anders Folkestad mener norske politikere svikter kampen for likelønn.

– Markeringene i anledning årets kvinnedag får meg til å slå fast at det går svært sakte når det gjelder likelønn. Det er status quo, og framgangen er minimal, sier Anders Folkestad.

Han erkjenner at det ligger dype strukturelle forhold bak.

– Men så lenge et av de fremste kjennetegnene på en ansvarlig politiker er å si at offentlig sektor ikke kan være lønnsledende, så kommer likelønn i en skrustikke.

Et av Unios viktigste kamps spørsmål, er økt likelønn for utdanningsgruppene i offentlig sektor. (ANB)

FOTO ERIK DAHL VEGEN

isk

FOTO ERLIND DALHAUGDAE

Vil beholde forskningsminister

NTL mener det er en dårlig løsning å fjerne forskningsministeren.

■ **ANDERS HAUGE-ELTVIK** (tekst)
anders@lomeia.no

Den siste tiden har det blitt diskutert om forsknings- og høyere utdanningsminister kommer til å gå av, og at kunnskapsminister Kristin Halvorsen skal ta over dette feltet i tillegg til det hun allerede har. Norsk Tjenestemannslag advarer mot en slik løsning. NTL-nestleder Anita K. Solhaug mener feltet trenger en egen statsråd.

Anita K. Solhaug

Tora Aasland.

– Skulle Aasland gå av og forskningen bli uten egen statsråd, er jeg av den oppfatning at forskningen vil lide. I alle fall om Kristin Halvorsen skulle overta, for hun har fokus et annet sted, sier Solhaug.

Hun mener forskning- og høyere utdanning trenger større prioritering, ikke mindre.

– Det står ikke så bra til i academia. Det er mange sammenslåingsprosesser som er satt i gang, og om vi ikke skal ha en forskningsminister blir jeg ordentlig bekymra, sier Solhaug.

Statsråd Tora Aasland sier til Forskerforum at forskning er viktig for alle regjeringer, og at hun ikke har lyst til å slutte.

– Jeg synes det er et viktig arbeid jeg gjør. Det er et viktig område for en hver regjering å ha stor oppmerksomhet rundt forskning og høyere utdanning, sier Aasland til Forskerforum.

lingstida og fjerne bunkene med ubehandla saker for å heve kvaliteten.

– Dette binder opp mye ressurser, og får vi orden på dette vil det frigjøre ressurser til en bedre oppfølging av brukerne av NAV. Oppføl-

ging er et veldig tidkrevende arbeid. Vi må kanskje se på hvordan vi bruker ressursene i dag, om det er nok ressurser til oppfølgingsarbeidet i NAV og om vi har for lite ressurser til det, sier han.

I vår faste spalte tar Bjørn Willadsen opp aktuelle temaer om arbeidsmiljø. Han tar gjerne imot spørsmål eller kommentarer på e-post: bjorn.willadsen@linkx.no

De ti mest belastende yrkene

Sykepleiere har det mest utsatte arbeidsmiljøet målt etter 36 arbeidsmiljøfaktorer.

Et godt arbeidsmiljø motiverer og skaper god helse. Det er en like sant som at et belastende arbeidsmiljø skaper mistriivsel, slitasje og skader. Dessuten er arbeidsmiljø sjelden bare godt eller dårlig.

Disse enkle sannhetene er viktig å ha i bakhodet når vi her skal se nærmere på hvilke yrker som oppsummert ser ut til å ha det mest belastende arbeidsmiljø i Norge.

Rangering. Statens arbeidsmiljøinstitutt har rangert yrkene på norske arbeidsplasser etter arbeidsmiljøbelastning. Det er selvfølgelig ikke enkelt, men det er et interessant forsøk som er gjort i instituttets faktabok for 2011.

Selv om rangeringen ikke er en presis måling, og listen ikke kan brukes som en «ti på bånd»-liste, er den mer enn god nok til å reise spørsmål om det f.eks er sammenhenger mellom opplevelse av arbeidsmiljø og sykefravær, eller opplevelse av arbeidsmiljø og arbeidstidsordninger for å nevne noe.

Omfattende gjennomgang. Instituttet har gjort en omfattende gjennomgang. Basert på data fra Levekårsundersøkelsen i 2009 vurderer de fem hovedgrupper av arbeidsmiljøet:

Kjemiske faktorer, biologiske faktorer, fysiske faktorer, ergonomiske faktorer, samt psykososiale og organisatoriske faktorer. Alle

faktorer er inngående analysert. Innenfor hver av de fem hovedgruppene har de lagt inn arbeidstakers opplevelse av fra fire til tretten ulike forhold, f.eks om de opplever at jobben stiller for høye krav eller om de er utsatt gasser eller støv.

Til sammen 36 ulike forhold er vurdert, og på hvert av dem er yrkene rangert etter hvor stor andel som oppgir at de har belastningen.

Til slutt er yrkesgruppene rangert etter hvor mange topplasseringer de har på de 36 enkeltfaktorene.

Listen over de mest belastende yrker blir da seende slik ut:

- Sykepleier
- Rørlegger, bygg håndverker
- Vei-/anlegg-/stein-/murarbeider
- Prosessoperatør (industri)
- Pleie- og omsorgsarbeider
- Renholder
- Servisepersonell i hotell og restuarant
- Sysselsatt i landbruk
- Tømrer, trearbeider
- Operatør næringsmiddel

Forskjellige belastninger. Ser vi nærmere på grunnlaget for rangeringen, ser vi at sykepleiere kommer øverst på lista fordi yrkes-

gruppa har høy skår på ergonomi, biologiske og kjemiske faktorer i kombinasjon med mange psykososiale og organisatoriske belastninger. Når det gjelder psykososiale forhold har neste gruppe på lista, rørleggerne og bygg håndverkerne, mindre å utsette.

Til gjengjeld har de mange og tunge kjemiske, fysiske og mekaniske belastninger. Slike er det til en viss grad videre nedover på lista. I de mannsdominerte yrkene er det de fysiske belastningene som er mest framtrædende. I yrker hvor kvinner er i flertall kommer det hele bredden av arbeidsmiljøbelast-

Magne Gundersen
Forbrukerøkonom
Sparebank1 Gruppen

Utenlandsk valuta

På reise har jeg flere ganger fått spørsmål om jeg vil betale med norske kroner eller lokal valuta. Jeg lurer på hva som lønner seg.

Anders T.

Når du betaler med kort vil det nesten alltid lønne seg å betale i den lokale valutaen. Butikkene som tilbyr deg å betale i norske kroner opererer ofte med en svært dårlig vekslingskurs. Det tjener butikken på, mens du taper på det. Mitt råd er derfor alltid å betale med den lokale valuta. Da er du sikret den riktige valutakursen av kortselskapet.

Syk i utlandet

Jeg ble syk på ferie i Thailand og måtte dra hjem tidligere enn planlagt. Jeg har LOfavør Standard Reiseforsikring og lurer på hvilke rettigheter jeg har i dette tilfellet.

Bjørn P.

Ved sykdom i utlandet, som fører til at du må avbryte reisen din, har du rett til både refusjon av legehonorarer eller lignende, utgifter til tidlig hjemreise og erstatning for de dagene som gjensto av reisen. Du har ikke rett til erstatning av utgifter du har hatt etter du kom tilbake til Norge.

Forsikre rasekatt

Jeg har akkurat kjøpt en rasekatt. Er det mulig å forsikre katten og hva vil denne forsikringen eventuelt dekke?

Stine G.

LO-medlemmer kan gjennom LOfavør kjøpe en egen hunde- og katteforsikring. Du har dekning gjennom denne forsikringen om katten dør eller må avlives som følge av sykdom, skade, blir borte eller får livsvarig nedsatt bruksverdi. I tillegg dekkes veterinærutgifter og opphold på dyrehospital for inntil 15 000 kr for behandling på grunn av sykdom eller skade. Prisen på forsikringen vil variere ut fra hvor mye katten er verdt.

Har DU spørsmål om din økonomi, eller forsikring? Send epost til:
magne.gundersen@sparebank1.no

ARKIVFOTO SISSEL M. RASMUSSEN

ninger som har sendt dem inn på denne lista.

Forskerne har også vurdert de samme dataene ut i fra bransje. Spørsmålet er da ikke hvilket yrke som har de største arbeidsmiljøbelastningene, men hvilken næring. Slik blir listen over de ti næringene med størst samlet belastning ifølge undersøkelsen:

- Tekstil/lærvareindustri
- Bygge-/anleggsvirksomhet
- Jord-/skogbruk- /fiske
- Bergverksdrift
- Papir- og papirvareindustri
- Tre- /trevareindustri
- Møbelindustri
- Rengjøring/pers. tjenesteyting
- Overnatting/servering
- Petroleumsindustrien

Vær kritisk. Det bør selvfølgelig rettes kritiske spørsmål mot slike lister, selv om det slik som her er gjort et grundig analysearbeid.

Er det for eksempel godt nok med 36 faktorer for å beskrive arbeidsmiljøbelastninger i et yrke? Eller hva med ulike yrkeskulturers vurderinger – vurderes samme belastningen likt på tvers av yrker? Eller hva med de positive sidene ved et arbeidsmiljø? Spørsmålene får stå ubesvart – i alle fall i denne omgang.

*Kilde: Statens arbeidsmiljøinstitutt
Faktabok om arbeidsmiljø og helse 2011*

Profesjonell optimist

Ifølge Kari Gjestebly har en riksmekler plikt til å være optimist. – Men det kommer til et punkt i alle meklinger da jeg tenker at dette aldri går bra, sier Norges **første kvinnelige riksmekler** foran sitt andre hovedtariffoppgjør.

■ **MAY BERG** (tekst), **ERLEND D. DAAE** (foto)
erlend.dalhaug.daae@lomeia.no

Det finnes ikke noe nøyaktig tall på hvor mange tariffavtaler som finnes her i landet; sannsynligvis er det nærmere 700. Alle kan havne på skrivebordet til Kari Gjestebly.

– Av og til virker det som om det er det de gjør, smiler riksmekleren.

Fra sitt hjørnekontor i 7. etasje i mursteinsgården i jugendstil har Kari Gjestebly Oslo sentrum for sine føtter og sola rett inn vinduet. På veggen bak skrivebordet i valnøttre henger 13 sort-hvite riksmeklingsmenn i glass og ramme. Den 14. i rekken har lilla linjakke og matchende briller. Og øredobber. Hun har 50 års trening i å være i kjønnessig mindretall.

Stille før stormen. Det er dørgende stille hos Riksmeklingsmannen. Tre etasjer og tusen kvadratmeter med tomme kontorer og øde møterom. Bare to kontorer er i bruk – av Riksmekleren og hennes sekretær.

Men bare vent. Før høysesongen er over og tariffoppgjøret vel i havn, kanskje i juli en gang, har opp imot 100 delegasjoner vært innom her og gjort opp sitt mellomværende. Og mest sannsynlig har de kommet fram til en avtale uten streik.

Da har Kari Gjestebly vært gjennom sitt andre hovedoppgjør som riksmekler, og forhåpentligvis gjenfunnet døgnrytmen på hytta på Larkollen. Men hvitveisen, den har blomstret og visnet uten at hun har sett det. Hun som er så glad i våren.

Respektert institusjon. Riksmeklingsmannen, som nylig skiftet navn til Riksmekleren, har eksistert siden 1916. Hovedoppgaven er å mekle i interessekonflikter i arbeidslivet, det vil si tvister om opprettelse eller revisjon av tariffavtaler. Når forhandlingene mellom partene stopper opp og de ikke blir enige, er Riksmekleren neste instans. Riksmekleren har et korps av meklere

1. I AKSJON: Finansnæringen i mekling i 2011. Nærmest Gjestebys Finansforbundets leder Jorunn Berland og administrerende direktør i Finansnæringens arbeidsgiverforening Norges Bank. **3. NYUTNEVNT:** Nyutnevnt riksmeklingsmann Kari Gjestebys sammen med daværende arbeids- og inkluderingsminister Dag Terje Andersen i 2009. FOTO: TROND DAVÆRENDE JUSTISMINISTER Knut Storberget og en annen tidligere justisminister, Helen Bøsterud. FOTO: JAN ERIK ØSTLIE

◻ som bistår henne i travle perioder. De er gjerne dommere og sorenskrivere som har mekling som bigeskjeft.

Tidvis blir det svært travelt. Under hovedtariffoppgjøret annet hvert år er Riksmeklerens romslige, men nokså tilårskomne og dystre lokaler, Norges navle. Under tariffoppgjøret i 2010 var det mekling i 97 saker; alt fra oppgjøret i kommunal sektor med 300 000 ansatte, til en bitteliten tariffavtale for 13 ansatte.

LOs pølsegryster. I det digre møterommet i niende etasje «bor» ifølge tradisjonen LOs forhandlingsdelegasjoner, mens arbeidsgiverne regjerer i det store møterommet i sjuende etasje. At de bor her er knapt noen overdrivelse, for mekling tar så lang tid som det tar.

– De slår rot her, sier Gjestebys og ler.

Etter sigende har LOs delegasjon tidvis fått håret inn pølsegryster når meklingen har dratt i langdrag. Gjestebys er ingen tilhenger av å sulte ut delegasjonene for å framskynde løsning. Hun beordrer romslige lunsj- og middagspauser.

– De færreste jobber godt på tomme mager, sier hun.

Meklingsinstitusjonen nyter stor respekt blant partene i arbeidslivet. Alle er enige om at denne respekten hviler på meklingsinstitusjo-

nens uavhengighet og evne til å finne løsninger som partene kan leve med.

Kari Gjestebys har ei gammeldags skålvect stående i vinduskarmen på kontoret, som en slags påminnelse om hvilken rolle hun skal spille i tariffoppgjøret.

Aktiv og kreativ. Etter to og et halvt år som riksmekler, har hun opparbeidet seg rykte som en aktiv og kreativ mekler.

– Når vi klammer oss til våre posisjoner, er hun flink til å utfordre partene for å finne veien til en løsning, sier Eivind Gran, nestlederen i LO Stat. Han synes hun har fornyet rollen som riksmekler.

Gjestebys bekrefter at hun har valgt en aktiv rolle, og sier at hun stort sett bare har fått positive tilbakemeldinger på det. Når meklingen stopper opp, leter hun etter nye ideer og vinklinger på diskusjonen. Hun prøver å være en katalysator for partene.

På samme måte velger hun å gå tidlig inn i arbeidskonflikter og tilby partene hjelp til å finne en løsning, selv om arbeidstvistloven sier at en streik kan pågå i en måned før Riksmekleren har plikt til å gripe inn.

– Streik var alvorlig da denne institusjonen ble opprettet, men et moderne samfunn som

vårt er enda mer sårbart for arbeidskonflikter, og ringvirkningene har bare blitt større og større, sier Gjestebys.

Bygge en bro. – Min jobb er å finne et sted å bygge en bro. Det viktigste er å finne en løsning og unngå streik. Men samtidig er jeg innforstått med at arbeidet i delegasjonene må ta sin tid. Når meklingen går mot slutten, er jeg varsom med å legge press på partene, legger hun til.

Gjestebys synes at delegasjonslederne har en vel så vanskelig jobb som hun har.

– Det er virkelig tøft – særlig i slutfasen av en mekling. De skal avveie interessene til delegasjonen, samtidig som de kommuniserer med motparten, og selge inn på begge sider. Så selv om jeg maser, har jeg respekt for at de må få den tid de trenger, sier hun.

Hun var 62 år og nylig pensjonert etter nesten 20 år i Norges Bank da tilbudet om å ta over jobben som riksmekler kom i 2009. Når hun blir 65 i mai, er meklings-maratonen i gang. En mekling kan gå over flere dager, og siste døgn går det gjerne i ett. Den lengste arbeidsdagen hennes i forrige oppgjør var på opp mot 30 timer. Da drikker hun høttevis med te, og spiser mørk sjokolade og nøtter for å holde blodsukkeret på et jevnt nivå.

Min jobb er å finne et sted å bygge en bro.

ning Jan Asker. FOTO KRISTIAN BRUSTAD **2. NORGES BANK:** Pengesedler i glass og ramme, et minne etter nesten 20 år i NGUYEN **4. MINISTERE:** Kari Gjesteby (i midten) har vært justisminister. Her fotografert i Oslo fengsel sammen med

Profesjonell optimist. Riksmekleren er og skal være optimist, mener Gjesteby, selv om det kan holde hardt noen ganger.

– Det kommer til et punkt i nesten alle meklinger, hvor jeg tenker at dette går aldri bra. Da hender det at jeg undres over hvorfor jeg tok denne jobben. Og når meklingen står i stampe kan det hende at jeg lurer litt på om den optimismen jeg prøver å utstråle når jeg møter pressen, kan virke litt påtatt, forteller hun lattermildt.

Når Gjesteby er overdrevent optimistisk overfor pressen midt i vanskelige meklinger, så tenker hun på sin gamle sjef, Hermod Skånland i Norges Bank. Som nyansatt innprentet Skånland henne at hun aldri måtte bekrefte rykter om devaluering.

– «Lyv uansett, noen ganger er det din plikt», sa Skånland. Den har jeg tatt med meg, sier hun.

Far i Handel og Kontor. Gjesteby er oppvokst på Bjølsen i Oslo, og har beina godt plantet i arbeiderbevegelsen. Far var politisk aktiv i Arbeiderpartiet og nestleder i Handel og Kontor en periode, før han etter krigen startet egen forretning.

– Han fortalte en del om hvordan det var å reise rundt og få HK-ansatte til å organisere seg, og hva det betydde for deres arbeidsvilkår.

Som handelsminister i Gros første regjering reiste jeg en del rundt i landet. Da traff jeg flere godt voksne damer som fortalte at pappa hadde organisert dem. Det var rørende. De forsterket egentlig det han hadde sagt om å bli fagorganisert og få tariff lønn. Det var som å få et nytt liv, husker jeg en av dem sa.

Gjesteby var en sjenert og sky tenårings, selv om hun mente mye om det meste. I AUF lærte hun å kjempe for sine standpunkter. Da hun siden begynte på Handelshøyskolen i Bergen, som en av 40 jenter blant 1000 gutter, var det greit å ha erfaringen fra AUF med å være jente i et mannsdominert miljø.

– I Norge har vi nå kommet dit at et nyfødt pikebarn virkelig har alle muligheter. Det har vi slitt for, og det skal vi passe på å glede oss over, sier Gjesteby.

Gjesteby har to døtre som er født med 17 måneders mellomrom, og meklings var en del av mamma-rollen.

– Det handlet om å resonnerer sammen med barna, og finne løsninger som de opplevde at de hadde vært med på å jobbe fram selv, sier Gjesteby.

Det ser ut til å være en oppskrift som fungerer godt overfor partene i arbeidslivet også.

Hvem, hva, hvorfor?

HVEM: Kari Gjesteby (64)

HVA: Norges første kvinnelige riksmeklingsmann. Stillingen ble omdøpt til riksmekler 1. mars. Oppnevnt i august 2009. Kom fra stillingen som direktør i Norges Bank, hvor hun jobbet i nesten 20 år.

HVORFOR: Står foran et nytt hovedtariffoppgjør, hennes andre.

CV:

Kari Gjesteby født 16. mai 1947 i Oslo. Justisminister 1990-92, handelsminister 1981, statssekretær i Kirke- og undervisningsdepartementet, Finansdepartementet og Utenriksdepartementet.

Lederstillinger:

Stedfortredende generalsekretær i Nordisk ministerråds sekretariat i Oslo 1983-86, direktør i Norges Bank 1989-2009, konstituert nasjonalbibliotekar 2002-04, direktør Norsk Lyd- og Blindeskriftbibliotek 2005-06.

Styreverv, nåværende og tidligere:

Styreleder i Statskonsult, styreleder i Statens institutt for forbruksforskning, HAV Eiendom AS, Bjørvika Utvikling AS, Norges Musikkhøgskole, Veidekke AS, Stiftelsen Hvite busser.

Tillitsverv i Arbeiderpartiet:

(Ikke aktiv nå på grunn av oppdraget som riksmekler) Medlem i Oslo Arbeiderpartis kvinneutvalg, ulike verv i AUF, politisk rådgiver for Gro Harlem Brundtland og i Aps stortingsgruppe, medlem i en rekke utvalg i Ap, medlem i styret i Oslo Arbeidersamfunn.

Viktig kamp for heltidslønn

Samfunnsmedisiner Ebba Wergeland mener det er viktig å kjempe for heltidslønn.

– Det betyr ikke nødvendigvis at man skal ha som mål at alle skal jobbe 37,5 timer i uka, sier hun.

Wergeland framholder at det er viktig at de som kan og vil jobbe heltid, får mulighet til det.

– Men vi slåss jo ikke egentlig for lengre

arbeidsdager, men for rett til heltidslønn. Mange, særlig kvinner og eldre, kan eller orker ikke jobbe det som er standard full tid i dag, forklarer hun.

Wergeland mener at det kun er sekstimersdagen eller andre former for kortere arbeidstid som kan gi alle sjansen til å få heltidslønn.

(Forlaget Manifest) ■■

– Kampen mot ufrivillig deltid er vår tids viktigste kvinnekamp, mener Ingrid Wergeland. Nylig lanserte hun og forlaget Manifest heftet «Deltidsfella».

■ **MARTIN GUTTORMSEN SLØRDAL** (tekst og foto)
martin.slordal@lomediamedia.no

– Altfor mange kvinner har liten økonomisk frihet, opplever pensjonstap, har få muligheter til videreutdanning og liten mulighet til medbestemmelse på arbeidsplassen. Deltidsstillinger må ta skylda for dette, mener Wergeland, som er utreder i forlaget Manifest Analyse.

Få løsninger. Heftene som Manifest gir ut skal være lette å lese, ha gode illustrasjoner og være hverdagsnære. «Deltidsfella» er ikke noe unntak.

– Da jeg satte meg inn i deltidproblematikken ble jeg slått av hvor mye forskning som finnes og over antallet artikler som er skrevet om temaet. Men konstruktive løsninger er det lite av, forteller Wergeland.

Heftet møter vi fire kvinner med ulike erfaringer. To gladhistorier fra helsevesenet og to

Kvinner i deltid

RESERVE: Kvinner blir fortsatt sett på som arbeidskraftreserve, sier Ingrid Wergeland.

Deltid

- 27 prosent av alle sysselsatte i Norge jobber deltid.
- 41 prosent av alle kvinnelige lønsmottakere jobber deltid.
- Av mannlige lønsmottakere jobber 12 prosent deltid.
- Omfanget av ufrivillig deltid er klart størst i kvinneledede yrker uten krav til høyere utdanning.
- Dette gjelder særlig i butikkbansjen, helsesektoren og hotell- og restaurantbransjen.

eksempler på hvilke problemer deltidstillinger kan føre med seg. Ett av eksemplene er fra varehandelen.

Vil jobbe mer. – Vi møter Johanna Skrutvold som jobber deltid hos Cubus på Hønefoss. Stillingen hennes er 50 prosent, men hun ønsker å jobbe mer. Dette er en helt vanlig problemstilling i denne bransjen og vi ønsker å få fram hvilke rettigheter man har til å få en heltidstilling, sier Wergeland.

Hun synes kvinner i varehandelen er usynlige i den offentlige diskusjonen om deltid og heltid. De er ofte dårlig organisert og klubbar-

beidet fungerer ikke. Ingrid Wergeland håper at heftet til Manifest kan bidra til opplysning og inspirasjon på arbeidsplassene.

– Heftet kan være et grunnlag for diskusjon på arbeidsplassen og gjøre deltidproblematikk til et tema blant ansatte, håper hun.

Fortsatt kjønnsdelt. Manifest bruker begrepet «Deltidsfella» om heftet fordi en deltidstilling straffer en ansatt her og nå, og den kan gjøre det senere i livet. Det er fortsatt kvinner som tar størst ansvar for barn og hjem, og de kan miste pensjonsrettigheter fordi de jobber deltid.

Retten til heltid må lovfestes

LO har lenge stått på for en lovfesting av retten til heltid. LO ønsker å inkludere setningen: «Det skal som hovedregel tilsettes i full stilling» i arbeidsmiljøloven.

– Slik blir heltid stående som norm, som faste ansettelser er norm i loven, sier LO-leder Roar Flåthen.

En lovfesting er likevel ikke nok, framholder

Flåthen. Han sier at den konkrete jobben må gjøres ute på den enkelte arbeidsplass, i dialog mellom partene.

LO mener partene må sette seg ned sammen, med flere heltidsstillinger som uttalt mål, og diskutere hvordan man kan løse deltidspromatikkene. (Forlaget Manifest)

FOTO: SISSEL M. RASMUSSEN

Fjorårets storverver

Ikke uventet ble det NTL Veg som stakk av med vervepremien på 10 000 kroner, pluss flott pokal. Hele 93 medlemmer vervet landsforeningen i fjor. Litt av en bragd!

■ ANNE-GRETE LOSSIUS (tekst)
anne.grete.lossius@lomed.no

«Årets verver» ble opprettet i forkant av landsmøtet i 2010. Det året var det Statens Legemiddelverk som stakk av med premien, med NTL Veg på en god andreplass. I fjor rykket altså NTL-foreningen i Vegvesenet opp og vant den gjeve prisen.

Økt med 20 prosent. Det er totalt 854 medlemmer i NTL Veg, og 651 yrkesaktive medlemmer. Med et opprykk på 93 medlemmer i fjor, tilsvarer det en økning på 20,2 prosent.

Men det er flere som kan se tilbake på et godt verveår.

På plass nummer to kommer NTL Sjøkartverket med en økning på 19,6 prosent, NTL Meteorologisk Institutt økte med 18,8 prosent. NTL Entra Eiendom med 18,5 prosent og NTL Statkog med 17,1 prosent.

Kvinnene dominerer. NTL har nå 49

► **VINNER:** Forbundsleder John Leirvaag overrekker premien til Inger Sigridnes fra NTL Veg.

588 medlemmer totalt. En økning fra forrige år med 66 medlemmer.

– Antall betalende medlemmer viser også en positiv utvikling. Med 188 medlemmer gikk antallet betalende medlemmer opp fra 33 523 til 33 721, sier forbundssekretær Rolf Herman Longnes.

Kvinner dominerer forbundet, med 30 135 medlemmer - mens mannlige medlemmer teller totalt 19 453.

Eldst og yngst. – Aldersfordelingen på de betalende medlemmene (yrkesaktive) viser at det er 21 medlemmer under 20 år, fra 21 til 30 år er det 2 569 medlemmer. I aldersgruppen 41 til 50 år befinner det flest medlemmer seg. Totalt 9 470, sier Longnes.

Han forteller også at forbundets eldste medlem er 109 år, mens den yngste er 14 år.

FOTO: ROLF HERMAN LONGNES

Wergeland synes det er viktig å påpeke at heftet ikke er ment som en kritikk av de kvinnene som prøver å få hverdagskabalene med jobb og familie til å gå opp, men hun ønsker å opplyse om konsekvensene en deltidsstilling kan gi og at det finnes muligheter til forandring.

Holdninger må snus. I arbeidsmiljøloven står det at deltidsansatte har fortrinnsrett til utvidet stilling hvis det lyses ut en større stilling.

– Fortrinnsretten er i dag ikke reell for arbeidstakerne. Kvinner blir fortsatt sett på som en arbeidskraftreserve. Jeg håper vi kan få snudd denne tankegangen, avslutter Ingrid Wergeland.

De tykke veggene i bygningen som rommer **Preus museum**, gir assosiasjoner til en svunnet tid.

■ ANNE-GRETE LOSSIUS (tekst og foto)
anne.grete.lossius@lomedia.no

Kulturperle av de

FLOTT RAMME: Mellom de tykke, gamle veggene kan gamle og nyere kameraer beskes, samt bilder fra den spede begynnelse fram til i dag. Vi er i Preus museum i det ga

I overkant av en times biltur fra Oslo er vi i Horten kommune i Vestfold. Nærmere bestemt ved den gamle marinestasjonen og skipsverftet Karljohansvern.

Fredet idyll. Karljohansvern, opprinnelig Horten Værft, ble etablert i 1819, få år etter at unionen med Sverige ble inngått. Utviklingen av anlegget utover på 1800-talet har stor militærhistorisk interesse i Norge.

Etter at unionen med «den gamle fienden» var inngått, gikk den generelle militære aktiviteten sterkt tilbake, med nedbygging av flere anlegg. Verftet og marinestasjonen i Horten er et unntak.

Ved overgangen til det 21. hundreåret gikk Karljohansvern inn i en ny fase. Verftet var solgt, og flyfabrikken lagt ned. Nå ble den aktive forsvarsdelen «krympet» og trukket tilbake til avgrensede deler.

Størsteparten av anlegget er i dag fredet.

» Vi er avhengig av folks sjenerøsitet.

Hanne Holm-Johnsen

Flyttet inn i 2001. Vi er på besøk hos NTL-medlemmene som jobber ved Preus museum, det nasjonale museet for fotografi i Norge.

Av 10 hele stillinger er 7 NTL-medlemmer.

– Museet ble opprettet i 1995, da staten kjøpte samlingene til det private Preus Fotomuseum. Museet flyttet i mai 2001 inn i nye lokaler i en av marinens gamle, store magasinbygninger her på idylliske Karljohansvern, forteller kurator Hanne Holm-Johnsen.

Hun sier at museet har et bibliotek med 30 000 titler og i underkant av en million fotografier. 7 500 bilder er av anerkjente fotografer. I tillegg kommer kamerautstyr og annet teknisk utstyr som belyser fotografiets utvikling.

– Billedsamlingen har bred representasjon av den internasjonale fotohistorien, forklarer Holm-Johnsen.

Tegnet av Sverre Fehn. Mens hun viser oss rundt i den fasjonable bygningen og fotoutstillingen, forteller Holm-Johnsen at nabobygningen er fra 1839, mens museets bygning sto ferdig på 1860-tallet.

Da lokalene skulle restaureres til museum, ble de nøye passet på av Riksantikvaren. Her skulle ikke noe av det gamle gå til spille. Og flott er det blitt. Det skulle nesten bare mangle. Museets innredning er tegnet av den kjente arkitekten Sverre Fehn.

Holm-Johnsen forteller at de ikke har så mye penger å rutte med når det gjelder innkjøp.

– Vi er avhengig av folks sjenerøsitet, sier hun.

Leif Preus var den første direktøren ved museet (Grunnleggeren av Preus Foto).

mlle skipsverftet Karljohansvern.

AVFOTOGRAFERING: Dette kameraet ble brukt til avfotografering og reproduksjon av bilder. Kameraet kan ha vært i bruk fram til 1960-tallet. NTLeren Monika Sjuje, som jobber ved Preus museum, viser stolt fram kameraet til Andor Roksvåg (t.v.) og Jan-Erik Urdshals.

Satser på verving

Verving står sentralt hos NTLs kulturmedarbeidere.

■ ANNE-GRETE LOSSIUS (tekst og foto)
anne.grete.lossius@lomediamedia.no

Hele styret til NTL Kulturinstitusjoner var samlet på Karljohansvern denne flotte mandagen i mars.

Kulturkvelder. Andor Roksvåg har ledet landsforeningen i fire år. Han forteller til NTL-magasinet at de to første årene av hans ledertid var et av satsingsområdene verving. Oppsøkende virksomhet var en del av dette, pluss at de inviterte potensielle medlemmer til forskjellige arrangementer.

– Vi har også satset på kulturkvelder for medlemmer så de kan treffes og bli kjent på tvers av kulturområder, sier Roksvåg.

Nå er det Jan-Erik Urdshals, kasserer i foreningen, som har overtatt. Han er frikjøpt på halv tid av forbundet for å drive ver-

vearbeid blant de kulturansatte. Roksvåg er opptatt av at folk ser viktigheten av å ha gode kulturtilbud – det være seg musikk, museer, kunst, opera, teater eller dans.

– Uten kultur ville vi levd et fattigere liv. Kunst og kultur er viktig for folks hverdag, mener han.

Roksvåg sier også at folk flytter til steder der det er gode kulturtilbud, så at det er viktig, er det liten tvil om.

Trange budsjetter. Han synes det er synd at mange kulturinstitusjoner har enormt trange budsjetter å forholde seg til. Flere kommuner skjærer også ned på kulturbudsjettet.

– Ved Kunstnersenteret i Buskerud, der jeg jobber, har vi en knapp økonomi, men ved å snu på krona får vi utnyttet budsjettet maksimalt, sier han.

Landsforeningen har ingen frikjøpte. Det er en liten forening som teller 574 medlemmer som er strødd over det ganske land.

MED LOV OG RETT SKAL LAND BYGGES!

FOLK FORANDRER VERDEN!

**STØTT 1. MAI-
AKSJONEN!**

MULTINASJONALE SELSKAPER KAPPES OM Å KARRE TIL SEG NATURRESSURSER I AFRIKA, ASIA OG LATIN-AMERIKA.

MILJØET BLIR SKADELIDENDE. SMÅBØNDER OG URFOLK MISTER SITT LIVSGRUNNLAG.

NORSK FOLKEHJELP HJELPER FOLK Å ORGANISERE SEG SLIK AT DE SELV KAN KJEMPE FOR SINE RETTIGHETER.

DET ER DEMOKRATIET OG IKKE OLJEN SOM BYGGER LANDET! STØTT ÅRETS 1. MAI-AKSJON!

GIVERKONTO 9001 08 76000
GIVERTELEFON 820 44 750 (200 KR.)

Norsk Folkehjelp

www.folkehjelp.no

Roar Eilertsen er daglig leder i De Facto – Kunnskapssenter for fagorganiserte. Han har gjennomført en rekke forsknings- og utredningsoppgaver for De Facto, og er medforfatter i flere bøker. Eilertsen er hyppig brukt som konsulent og foredragsholder i fagbevegelsen.

Gi ikke etter for moderasjonspresset

Til tross for økonomiske krisetider i mange land, mener de sentrale prognosemiljøene i Norge (Finansdepartementet, SSB, Norges Bank) at aktiviteten i norsk økonomi vil holde seg høy også i 2012.

BNP-veksten for Fastlands-Norge anslås å ligge rundt +/- 3 prosent i årene 2012–2014. Det anslås også at sysselsettingen vil øke med 1-1,5 prosent pr år i hele perioden, og at arbeidsledigheten vil holde seg på dagens (lave) nivå (3-3,5 prosent).

Godt tiår. Den høye aktiviteten og gode veksten i norsk økonomi har vart lenge, fra 2002-03. Gjennom hele denne perioden har fordelingen mellom arbeid og kapital (den såkalte faktorinntekten) ligget noenlunde stabil, med ca 2/3 til lønnskostnader og ca 1/3 til driftsresultat, ifølge fjorårets rapport fra Teknisk Beregningsutvalg, NOU 2011:5. Det betyr at lønnstakere og eiere, grovt sagt, har fått "sin andel" av veksten i verdiskaping.

Det siste tiåret har vært svært godt for både lønnstakere og eiere i Norge. Lav prisstigning gjør at reallønnsveksten på OO-tallet var den beste av alle tiår i moderne tid.

Årslønnsvekst. I årene 2001-2010 hadde industriarbeiderne en gjennomsnittlig årslønnsvekst på 4,3 prosent. Tilsvarende for funksjonærer i industrien var 5,0 prosent, for statsansatte 4,7 prosent og for undervisningspersonell 4,8 prosent. Til sammenligning økte driftsresultatet (eierinntektene) i fast-

landsøkonomien med i gjennomsnitt 6,3 prosent pr år i tiårsperioden 2001-2010.

NHO (og deres propagandaapparat) gjør et stort poeng av at lønningene i Norge har steget med 50-60 prosent det siste tiåret, mens det i for eksempel Tyskland bare var 7 prosent lønnsvekst. De viser også til at lønningene i Norge har steget

» For norsk og europeisk økonomi er den lave lønnsveksten i Tyskland et mye større problem enn den gode lønnsveksten i Norge.

mer enn dobbelt så mye som gjennomsnittet for handelspartnerne, og konkluderer (som vanlig) med at det nå er nødvendig med null-oppgjør.

Større problem. For norsk og europeisk økonomi er den lave lønnsveksten i Tyskland et mye større problem enn den gode lønnsveksten i Norge. Som vi har sett er norsk lønnsutvikling forankret i høy verdiskaping og stabil fordeling. I Tyskland brukes trusler om utflagging og import av billig arbeidskraft fra Øst-Europa til å presse lønnsni-

vået nedover. Statistikk fra tysk fagbevegelse viser at mer enn 4 millioner arbeidstakere har en timelønn som er lavere enn 7 Euro. Det er også rundt 3 millioner arbeidsløse i Tyskland. Den tredelen av tyske lønnstakere som tjener dårligst har fått reallønna redusert med ca 20 prosent på OO-tallet, de med midlere inntekter har tapt 4-5

prosent, mens det bare er den høyeste lønte tredelen som har opplevd en viss reallønnsforbedring.

Økte forskjeller. Denne omfordelingen har medvirket til de store ubalansene i både tysk og europeisk økonomi. I Tyskland øker forskjellene mellom fattige og rike, mens overskuddene i tysk industri og økonomi har sitt motstykke i en ødeleggende gjeldsutvikling i andre europeiske land.

For bedriftene er lønn selvsagt en kostnad, og bedriftene har (isolert sett) interesse av å holde kost-

nadene nede. Men det er ikke lav lønn (eller lav lønnsvekst) i seg selv som skaper gode resultater. Høy pris på arbeidskraft er en avgjørende driver for produktivitetutviklingen i industrien. Norsk industri kan bare overleve dersom den fortsetter å utnytte arbeidskraften effektivt, basert på høy kompetanse og avansert teknologi. Klarer vi det, viser erfaringene at høye lønninger og akseptabel lønnsomhet er forenlig.

Høy verdiskaping. Industriens andel av total sysselsetting har falt jevnt og trutt siden 1970-tallet, men verdiskapingen i industrien er i dag høyere enn noen gang.

Gitt den norske modellen for lønnsdannelse kommer lønningene i norsk industri til å øke også i 2012, til tross for krisa i europeisk og internasjonal økonomi. Store deler av industrien opplever sterk etterspørsel og gode tider (leverandøri industrien til olje-/gass-sektoren og mange leverandører til det norske markedet), mens deler av eksportindustrien møter sviktende markeder og lavere priser. I de bedriftene som går godt, og hvor det er mangel på arbeidskraft, vil det sannsynligvis bli gitt gode lokale tillegg. I de bedriftene som sliter i internasjonale markeder, vil tilleg-

LIKELØNN: Rød Ungdom demonstrerer utenfor Riksmeklingsmannens kontor med slagordet «Mamma fortjener likelønn» under tariffhandlingene i 2010.

gene normalt bli mindre. De samlede lønnskostnadene i industrien påvirkes i økende grad av lønnsutviklingen for ingeniører og funksjonærer. Mangelen på denne type arbeidskraft vil dra den samlede lønnsveksten i industrien opp også i 2012.

Lønnsvekst ca 4 prosent. Basert på aktivitetsnivå, lønnsomhet og systemet for lønnsdannelse konkluderer prognosemiljøene med at årslønnsveksten i norsk økonomi vil ligge rundt 4 prosent både i 2012 og 2013. Det er på linje med lønnsveksten de seneste årene og bygger på at fordelingen mellom arbeid og kapital (faktorinntekten) videreføres noenlunde uendret.

Med de her nevnte rammebetingelser for tariffoppgjøret 2012 er det et rimelig mål at arbeidstakerne i offentlig sektor får en lønnsvekst på linje med det som er ansla-

gene for økonomien som helhet. Det er nødvendig for at balansen mellom ulike deler av arbeidsmarkedet

□□ Dersom man ønsker en lavlønns- og likelønnsprofil på oppgjøret, må mesteparten komme gjennom prioriteringer i det sentrale oppgjøret.

opprettholdes og for at offentlig sektor skal kunne trekke til seg tilstrekkelig, kompetent arbeidskraft.

Høyt nivå. Dersom aktiviteten og lønnsomheten i størstedelen av norsk økonomi opprettholdes på et høyt nivå, vil en lønnsvekst som er lavere enn +/- 4 prosent slå ut i en

tilsvarende styrking av eierinntektene. Det vil representere et brudd med den forholdsvis stabile forde-

lingen mellom arbeid og kapital som har preget norsk økonomi de siste tiårene.

Erfaringene fra Europa og internasjonal økonomi er at en slik omfordeling øker både ulikhetene i samfunnet og ustabiliteten i økonomien som helhet. Problemene i den tradisjonelle, konkurranseutsatte industrien bør derfor ikke

løses ved en generell lønnsmoderasjon i hele økonomien.

Moderasjonspress. Lavere kronkurs, økt støtte til forskning og utvikling og eventuelle skattestimulanser er alternative grep som kan avhjelpe situasjonen for industribedrifter som opplever år med alvorlig markedssvikt.

Fagbevegelsen bør på sin side ikke gi etter for moderasjonspresset fra NHO og regjeringen. Innenfor en ramme på minst 4 prosent er oppgaven å prioritere på en solidarisk måte. Generelt vet vi at kronetilllegg minsker forskjellene, mens prosenttillegg øker dem. Det er også sånn at lavlønte og kvinner sjelden blir prioritert i lokale oppgjør. Dersom man ønsker en lavlønns- og likelønnsprofil på oppgjøret, må mesteparten komme gjennom prioriteringer i det sentrale oppgjøret.

Send oss leserbrev til post@lmedia.no. Skriv kort og poengtert. Vi redigerer innleggene for å få på flest mulig meninger. De fleste innlegg blir lagt i sin helhet ut på www.ntl-magasinet.no, også de som ikke kommer på trykk i bladet.

SPILLAVHENGIGHET: Nettspillene har tatt en større og større andel av spillemarkedet i Norge, og dermed også økt muligheten for spillavhengighet.

Outsourcing og privatisering av Nors

Det hele startet med at daværende kulturminister, Trond Giske lovet idretten en tilbakeføring av spillemidler fra Norsk Tipping (NT) på 3,4 milliarder pr. år. NT har nesten oppnådd dette, med 3 milliarder pr. år i 2008-2011.

Altså er det en underdekning på 0,4 milliarder, som NT må levere. Denne differansen kan godt være innfridd gjennom innføringen av «grasrotandelen» som kom senere. Tallene her er det ikke mulig å fremskaffe.

Spillautomater. Samtidig gjør kulturministeren det grepet at spilleautomater utplassert rundt i det ganske land, som frivillige organisasjoner hadde sine inntekter fra, skal driftes av NT. En av

grunnene for dette vedtaket, var bl.a. for å komme spillavhengighet til livs.

Hvordan skal NT greie å etterkomme kravet om å øke overføringen? Den muligheten de har, blir derfor å øke inntektene gjennom å etablere nye nettspill, eller en ytterligere satsning på etablerte spill. Nye spill (nettspill) har gevinstutbetalinger langt større (prosentvis av innsatsen) enn de spillene som er etablert hos NT i dag. Det betyr i realiteten at omsetningen på disse spillene prosentvis må øke dramatisk mye, sett i samme forhold.

Nettspill. I konkurranse med allerede etablerte kommersielle spillleselskaper ute i verden, skal nå NT konkurrere med de samme begrensninger av innsats på nett-

Nettspillene har tatt en større og større andel av spillemarkedet i Norge, og dermed også økt muligheten for spillavhengighet.

spill. Det vil måtte medføre at antallet spillere må være utrolig mange for å få ønsket omsetning.

NTL er i likhet med Trond Giske opptatt av å komme spillavhengighet til livs. Er løsningen på det å øke tilgjengeligheten til flere spill når disse kommer i tillegg til den store mengden nettspill med den massive reklamesatsningen de har?

Nettspillene har tatt en større og større andel av spillemarkedet i Norge, og dermed også økt muligheten for spillavhengighet. Var det

dette som var Trond Giske sin mening?

Minimal gevinst. NTL kan ikke se at outsourcing og privatisering av deler i NT er riktig medisin. Gevinsten vil være minimal. Eller er det for å frigjøre stillinger for å rede for annen og nødvendig kompetanse?

Hvis det siste er rett, da har NT forsømt seg i lang tid. Arbeidsgiver har i gjennomlover og avtaleverket stort ansvar for å gi de ansatte den

ILLUSTRASJONSFOTO: WWW.COLOURBOX.COM

k Tipping

nødvendige kompetanseheving for å sikre virksomhetens utvikling og konkurransevne.

NTL stiller store spørsmålstegn ved om kulturministerens gode løfter mening var å øke spilltilbudet og dermed øke risikoen for spillavhengighet og la de ansatte betale prisen.

Skal følge nøye med. Hadde arbeidsgiver gjort jobben sin, hadde de ansatte til en hver tid hatt den nødvendige og forventede kompetansen en kompetansekrevende bedrift som NT er avhengig av å ha.

NTL vil følge denne prosessen med lupe for å sikre våre medlemmers rett.

Tor Erik Granum
NTL-sekretær

Modernisert arbeidstvistlov

I nær 100 år har arbeidstvistloven vært en vesentlig del av norsk arbeidslivslovgivning. Vår første arbeidstvistlov så dagens lys allerede i 1915. Vedtaket om en ny og revidert arbeidstvistlov som ble gjort den 12. januar avløste arbeidstvistloven av 1927 med en mer modernisert utgave.

Den nye loven er nemlig en videreføring av loven fra 1927, men i en enklere og bedre tilrettelagt form. Den gamle loven har preg av at den snart var 100 år. Gjennom de siste årene har dessuten arbeidslivet endret seg, og det er kommet til mange nye organisasjoner. Nye og uerfarne brukere syntes det var vanskelig å finne fram i den gamle arbeidstvistloven, og det var mange spørsmål den ikke ga direkte svar på. Den nye loven har blitt utarbeidet i tett samarbeid med en referansegruppe der hovedorganisasjonene, Arbeidsrettens leder og Riksmeklingsmannen har deltatt i arbeidet og også andre gode krefter, både dommere og professorer, har bidratt med gode innspill. Dette gjør meg trygg på at vi nå har gjort et godt vedtak.

Viktig lov. Arbeidstvistloven er viktig for partene i arbeidslivet og for norsk arbeidsliv. Jeg tør mene at loven er mye av grunnlaget for et velutviklet samarbeid mellom partene i norsk arbeidsliv - nettopp fordi den gir regler for tariffavtalenes form, innhold og rettsvern og fordi den gir regler for løsningen av interessekonflikter mellom partene. At arbeidslivets parter er jevnbyrdige og har frihet til å regulere lønns- og arbeidsvilkår gjennom forhandlinger og tariffavtaler er viktig for Arbei-

ILLUSTRASJONSFOTO: WWW.COLOURBOX.COM

derpartiet. Dette er da også lovens utgangspunkt. Loven forutsetter at arbeidskamp, altså streik og lockout, er rettmessige kampmidler i konflikter, men selvsagt etter nærmere angitte regler om framgangsmåte, frister og mekling. Samtidig er lovens hensikt å bidra til arbeidsfred i tariffperiodene ved at tvister søkes løst uten bruk av kampmidler. Jeg er derfor glad for at et nærmest samlet Storting står bak loven. Nærmest fordi Fremskrittspartiet også i denne sammenheng stiller seg utenfor det gode selskap.

Kjønnsnøytral. I internasjonal sammenheng er det systemet vi har utviklet i de nordiske landene ganske enestående. I andre land, som ikke har tilsvarende lovgivning, er forholdene mellom arbeidslivets parter langt mer anstrengt. Nå påstår jeg ikke at det ene og alene skyldes arbeidstvistlovgivningen, men den har utvilsomt bidratt.

Moderniseringen av arbeidstvistloven innebærer også at loven blir teknologi- og kjønnsnøytral. Det mest synlige uttrykk for denne oppdateringen er kanskje at riksmeklingsmannen, som

vitterlig er en kvinne, heretter blir riksmekler! Kanskje ikke det viktigste enkeltbidraget i likestillingshistorien, men like fullt et av flere viktige små bidrag.

Bærehjelke. Til slutt har jeg et behov for å understreke arbeidsrettens historiske forankring som voldgiftsdomstol for partene i arbeidslivet og at Arbeidsretten beholdes som særdomstol under Arbeidsdepartementet. Det er helt i tråd med partenes ønsker og det betyr at Arbeidsretten ikke legges inn under domstolsadministrasjonen.

For Arbeiderpartiet har det hele tiden vært et viktig premiss at den nye loven skal bli mer oversiktlig, lettfattelig og enklere å finne fram i. Jeg mener at vi har fått dette til uten å svekke avtalefriheten og partenes handlingsrom. Jeg regner derfor med at den nye loven blir like slitesterk som den gamle har vært og vil fortsette å være en viktig bærehjelke i det norske arbeidslivet i mange år fremover.

Steinar Gullvåg
Storingsrepresentant fra
Vestfold Arbeiderparti

FASTE ARBEIDSOPPGAVER: Skribenten har hatt fire kontrakter på én, to og tre måneders varighet. Alt vedkommende har gjort har hatt fast og varig karakter. – Det er uverdige, og det er en utnyttelse av regelverket! raser vedkommende, som ønsker å være anonym. ILLUSTRASJONSFOTO: WWW.COLOURBOX.COM

NAV: Fire kontrakter på ni måneder

Hvordan i alle dager venstresiden har klart å lage et lovverk som i større grad åpner for midlertidighet i det offentlige enn i det private, fremstår for meg som en gåte. Hvorfor får de slippe unna med at det offentlige er mer uforutsigbart enn det private. Det er jo ikke slik!

Fire kontrakter. Jeg har jobbet som administrativt ansatt i NAV siden juni i fjor. Alt jeg har gjort har hatt fast og varig karakter. Jeg har jobbet med oppfølging av sykmeldte, avklaring av brukere mot uførepensjon og hatt eneansvar for behandling av søknader om arbeidsavklaringspenger.

Jeg har hatt fire kontrakter på én, to og tre måneders varighet.

Nylig ansatte de tre nye i min avdeling, en fast og to administrative. Jeg fikkingen av dem. Dette til tross for at arbeidsoppgavene er de

»» Hvorfor skal ikke jeg ha oppsigelsesvern? Tre måneder er alt jeg ber om.

samme. Jeg har søkt på mange andre jobber underveis, situasjonen min tatt i betraktning, og dette blir nå brukt mot meg. Jeg er ikke motivert nok! Hadde jeg vært det hadde jeg fått engasjement videre, sier de.

Tråkket på. De har gitt meg en god attest, de ville ikke nølt med å ansette meg igjen. En flott kar er du, sier de. Mager trøst. Nå står jeg her, 6

1/2 år med jusstudier, ditto lån, NAV-erfaring, internasjonal ledererfaring, vitenskapelig assistent, trainee i advokatfirma, pluss mye mer. Måtte gå 29. februar. Nå er det dagpenger fra tidligere arbeidsgiver i stedet. Forhåpentligvis også

en ny jobb etter hvert. Men altså, jeg føler meg tråkket på og hundset med. Jeg kommer ikke videre. Hvorfor skal ikke jeg ha oppsigelsesvern? Tre måneder, det er alt jeg ber om. Jeg har til sammen vært her i snart ni måneder. Det betyr at arbeidsgiver kunne planlagt minst tre måneder frem i tid. Så uforutsigelig er ikke statsforvaltningen.

Skam! Dette er en skam! Det er uverdige, og det er en utnyttelse av regelverket. Håper dere også kan ta et oppgjør med staten i forhold til hvordan de ansetter og behandler sine egne.

Bare et lite hjertesukk fra en av statens byråkrater

På'n igjen for Luftforsvaret på Mågerø

Det er forbundet med STOR skepsis at Forsvarssjefen foreslår nedleggelse av Luftforsvarets stasjon på Mågerø for n'ete gang av økonomiske hensyn. Etter hver eneste «trussel» tidligere, har det blitt bevilget millioner av kroner til videreutvikling av viktige forsvarsprogrammer og ikke minst personell!

Ganske fantastisk at et statlig organ kan få lov til å fortsette og «sløse» med millionene.

Nedleggelse av Mågerø og satse alt i Sørreisa vil koste uante summer (om vi noen gang får vite hvor store summer). Her blir det intet å spare. Tvert om. Men at ekspertisen de ansatte sitter inne med også går tapt, kan man bare ikke la gå upakket hen.

Nå er det på tide at ALLE medlemmer i forsvarskomiteen på Stortinget setter seg grundig inn i hva

ILLUSTRASJONSFOTO: FORSVARET

»» Nedleggelse av Mågerø og satse alt i Sørreisa vil koste uante summer.

som er hverdagen på Mågerø. Tenker spesielt på Norges tilknytning til Nato og overvåkingen av luftrommet over hele Østlandet.

Alle NTLere bør ta del i en protest til denne dårlige og pengeslukende avgjørelsen.

Liv Sannes Skram,

NTL-pensjonist, bosatt på Tjøme i 23 år

Gratis NTL-kurs med søknadsfrist i april

Alle kursene holdes på Sørmarka kurs- og konferansesenter www.sormarka.no. Kursene er gratis for NTL medlemmer, dvs. NTL dekker kurs-, reise- og oppholdsutgifter.

Søknad sendes via våre hjemmesider www.ntl.no. Evt. spørsmål rettes til Britt Barlie, Tlf 23 06 15 41, Norsk Tjenestemannslag, Møllergt. 10, 0179 Oslo. Faks: 23 06 15 55.

Ei lønn å leve av

Forhandlingskunnskap (NTL-skolen trinn II)

Code avtaler kommer ikke av seg selv.

Lær mer om:

- Hovedtariffavtalen
- Lokale lønnsforhandlinger
- Lønnspolitikk

Kurset er tilpasset alle NTLs medlemsgrupper, men gruppeoppgavene er tilpasset avtaleverket i staten.

Målgruppe: Tillitsvalgte, men søkere som har fullført NTL-skolen trinn I vil bli foretrukket.

Tid: 30. mai–1. juni

Søknadsfrist: 20. april

Foreleser: Vibecke S. Eriksen, forbundskontoret

Er du kasserer eller revisor?

Regnskapskurs

Regnskapsføring og bilagsbehandling er en viktig del av organisasjonsleddenes økonomiforvaltning. Ikke alle som blir valgt til kasserere og revisorer har regnskapsfaglig bakgrunn.

Viktige temaer på kurset vil være:

- hvilke krav stilles til god økonomiforvaltning

- regnskapsføring

- årsavslutning

Målgruppe: NTLs kasserere, revisorer og ledere.

Tid: 30. mai–1. juni

Søknadsfrist: 20. april

Foreleser: Anita Busch, NTLs hovedkasserer

Nytt kurs

Kommunikasjon

Den vanskelige samtalen

Viktige temaer på kurset:

- kommunikasjon
- konfliktforståelse
- arbeidsmiljølovens krav om fullt forsvarlig arbeidsmiljø
- den vanskelige samtalen

Kurset er basert på forelesninger og praktiske øvelser.

Målgruppe: Alle NTLere

Tid: 4.–6. juni

Søknadsfrist: 20. april

Forelesere: Tanja Juul Rødahl, Arbeidsmiljøsentret

Medlemmer med ikke-vestlig bakgrunn oppfordres til å søke!

Lønnsoppgjøret 1972: Statstjenestemannskartellens formann Nils R. Mugaas overleverte kravene for sine medlemmer ved tariffoppgjøret i 1972 til Arbeiderpartiets statsråd, lønns- og prisminister Olav Gjærevoll. En sterk lavtlønnsprofil, bedre opprykksordning og 38 timers uke for helkontinuerlig skiftarbeid var noen av punktene. Partene, Kartellet, YH, Stafo, Lærerlaget og Staten, kom fram til et forslag med en økonomisk ramme på 9,75 prosent over to år. Det laveste trinn på lønnstabellen for de offentlige ansatte ville stige til kr. 22.850 mens toppen av sjefsregulativet kom opp i kr. 90.340. Ved uravstemningen ble det en klar overvekt av ja-stemmer, mens de 375 høytlønte medlemmene i Embetsmenneskes Landsforbund brøt forhandlingene og gikk til streik. TEKST OG FOTO: ARBEIDERBEVEGELSENS ARKIV OG BIBLIOTEK

«Ja de penga, ja de penga» synger vi stadig - både minister og menig mann.

Hvem skrev sangen?
 a) Alf Prøysen b) Vidar Sandbeck
 c) Otto Nielsen

SVAR:

VINN Send inn riktig svar sammen med ditt navn, forbund + adresse til LO Media, Møllergt 10, 0179 Oslo. Merk med **QUIZ 3/12**. Du kan også svare direkte på nettet: www.aktuell.no. En vinner får en iPod Shuffle.

FRIST for å være med i konkurransen er **13. april 2012**. Løsning og vinnere presenteres i neste utgave og på www.aktuell.no.

FORRIGE NØTT: Kari Gjestebly ble som første kvinne riksmeklingsmann i 2009. Tittelen ble endret til riksmekler 1. mars 2012
Vinner ble: Gøran Haugland

? sudoku

Regler: De tomme feltene må fylles med et tall fra 1 til 9. Hver eneste rad og rekke må inneholde alle tall fra 1 til 9. Hvert stort felt på 3x3 felter må også inneholde alle tall fra 1 til 9. Ingen tall kan brukes mer enn én gang på en rekke, rad eller stort felt.

Løsning:

8	6	3	7	1	5	2	4	9
4	7	2	5	8	9	3	1	7
7	9	1	3	4	2	8	6	5
9	8	5	4	6	3	1	7	2
6	4	2	7	1	8	5	3	9
3	9	3	2	5	7	1	6	8
1	4	1	8	2	7	6	9	3
5	7	9	6	3	2	4	1	8
2	3	6	4	1	9	8	5	7
9	2	5	8	7	1	3	6	4

9		5		7	6			
6		7						2
	8		2	3				
			9					1
8			7		5			6
2					4			
				2	3		6	
7						5		4
			1	5		3		8

arbeidslivsquiz

- 1** **Hva er frontfag?**
 a) De gardinene som er bestemt til å henge fremst b) Første fagområde som tas ut i en eventuell streik c) Den eller de avtaler som forhandles først i et tariffoppgjør
- 2** **Hva er statsoppgjøret?**
 a) Årsregnskapet for staten b) Tariffoppgjøret for statsansatte c) Når staten gjør opp for varer og tjenester importert fra andre land
- 3** **Hva er Spekter?**
 a) Arbeidsgiverforening for halvoffentlige virksomheter b) Høyresidens tanke-smie c) Norsk avdeling av organisasjonen SPECTRE
- 4** **Hvem er arbeidsgiver i staten?**
 a) Statsminister Jens Stoltenberg b) Kongen, representert ved administrasjonsminister Rigmor Aasrud c) Stortingspresident Dag Terje Andersen

RIKTTIGE SVAR: 1c, 2b, 3a, 4b

Les flere omtaler og anmeldelser på: www.aktuell.no

BD/DVD

Drive:
 Thriller, 15 år
 Lt 40 min
 Regi: Nicolas Winding Refn
 SF Norge, 2012

FOTO: SF NORGE/AS

Stilsikkert actiondrama

Danske Nicolas Winding Refn har regissert en rekke kritiker-
 roste filmer, blant annet narko-
 trilogien «Pusher». Med
 «Drive» viser han seg igjen
 som stilsikker regissør.

En navnløs, enslig stuntsjå-
 før og mekaniker, (Ryan Gos-
 ling), har hijobb som sjåfør for
 ranere om kvelden. Han blander
 seg ikke inn i selve ranet,
 men fokuserer på biljakten
 etterpå. Han holder seg for det
 meste for seg selv, men

bestemmer seg for å hjelpe
 naboen, Irene, (Carey Mulli-
 gan) og sønnen hennes.

Gradvis vikles den navn-
 løse inn i et spill der penge-
 sterke investorer med hånd til
 mafia, trekker i trådene og det
 blir uklart hvem som man
 egentlig kan stole på.

«Drive» er svært stilsikkert
 og elegant filmet. Winding Refn
 nikker både til 60-tallets bil-
 jakt-filmer, og til David Lynch,
 med sine nesten drømmeaktige

sekvenser. Selve historien er
 ikke spesielt original, og mitt
 ankepunkt er at filmen ikke byr
 på mange overrasker, men den
 eren fryd for øyet! Filmen vant
 da også prisen for beste regi i
 Cannes i 2011.

Gosling er perfekt i rollen
 som den navnløse – portrettert
 nærmest mimikklost, men like-
 vel akkurat nok til at vi skjøn-
 ner at det er noe som ulmer
 under overflaten.

Ole Palmstrøm

Engasjement og sinne

Sinéad O'Connor:
How About I Be Me
(And You Be You)?
One Little Indian 2012

 Sinéad O'Connor har i perioder fått mer oppmerksomhet for et turbulent privatliv og flere heftige politiske utspill enn for musikken. På sitt niende album er hun tilbake med en stemme som fortsatt forbløffer, og leverer sanger om både desperasjon og håp.

For 20 år siden ble det bråk i USA da O'Connor rev i stykker et foto av pave Johannes Paul II under et populært tv-show, en protest mot presters misbruk av barn. Den katolske kirken får fortsatt gjen-
 nomgå i «Take Off Your Shoes», et bitende angrep på unnlitelser og hykleri. I den lange, rolige «V.I.P.»

leverer hun et spark til irske musikerkolleger og kjendiser. Mange har vært påfallende tause når skandalene har blitt rullet opp, mer opptatt av egen status enn å ta stilling.

Andre følelser kommer fram i «Reason With Me», hverdagen for en narkoman og håpet om å komme seg ut av misbruket. Åpningssporet på cd-en forteller om en glad og forelsket kvinne idet hun pynter seg for å møte sin kjære foran alteret, før de så skal «leve lykkelig alle sine dager». Den er skrevet før hennes fjerde og siste ekteskap, over etter drøyt to uker.

Besøkende på artistens hjemmeside ønskes velkommen med en advarsel om at innholdet er for voksne over 18 år, og et foto av henne naken, kun dekket av en akustisk gitar. Eksentrisk, lunefull eller modig? Sinéad provoserer 25 år etter debuten, men stemmen hennes er like sterk.

Øystein Bråthen

Anbefalt

Glimrende Kepler

Lars Kepler: Ildvitnet
Oversatt av
Henning J. Cundersen
Cappelen Damm 2012

 Forfatterparet bak psevdonymet Lars Kepler har levert en

helstøpt krim av beste merke. I «Ildvitnet» møter vi igjen politimannen Joona Linna, som tross utestengelsen fra etterforskningen blander seg inn mer enn godt er da en jente blir brutalt slått i hjel på et hjem for problemtenåringer. Akkurat da vi tror vi forstår hvordan det henger sammen, skjer en overraskende utvikling i saken, og nettet snører seg sammen rundt en kaldblodig morder. Glimrende oppbygd – ikke en setning for mye!

Liv Lysaker

Vårens beste krim?

Ann Rosman: Sjelekisten
Oversatt av Elisabeth
Bjørnson
Bazar Forlag 2012

 Vi følger den lille gutten Asko, som

på 50-tallet holdes innesperret i en kjeller i flere år før han blir reddet og får et fullverdig liv. I nåtid blir kvinner funnet drept etter oppskrift fra gamle ritualer knyttet til heksejakten på 1600-tallet i den lille bygda Marstrand. Karin Adler i politiet får nok å henge fingrene i før personer, bygninger og historie føyer seg nydelig og elegant sammen til en avslutning som bare er skikkelig, skikkelig god. «Sjelekisten» er Ann Rosmans andre krim, og jeg mener vi her ser en av vårens beste krimbøker. Rosman vever sammen fortid og nåtid i et genialt oppbygd og spennende plott.

Liv Lysaker

Brett opp buksebeinet

Startskuddet for den internasjonale kampanjen «Lend Your Leg for a Mine Free World» gikk 1. mars. Folk fra over 50 land skal fram til 4. april brette opp buksebeinet i solidaritet med mineofre verden over og markere at en minefri verden er mulig.

Det er Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom som kjører kampanjen i Norge.

– Vi ønsker å holde presset oppe på mine- og klasebombsaken. Senest i høst så vi at enkelte stater prøver seg på omkamp for å få vannet ut klasebombskonvensjonen, og fortsatt er det mange stater som ikke har innfridd forpliktelsene sine i forhold til rydding og destruering. Vi på gras-rotta må minne statslederne på at disse konvensjonene ikke bare er fine ord. Det er forpliktelser vi krever at de oppfyller. Det er hovedbudskapet i denne kampanjen sier leder av Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom, Hilde Jørgensen.

Deres krav er at verdens stormakter må signere mine- og kla-

sekonvensjonen. Selv om hundrevis av land har sluttet seg til så har fortsatt ikke store land som USA, Israel, Russland, Kina, India, Pakistan og Brasil signert.

» Vi oppfordrer hermed alle til å delta - med nakne legger og kamera.

«Lend Your Leg» er en kampanje som først og fremst foregår på nettsteder som Facebook og Twitter. Men det er fullt mulig å bidra i kampanjen ved for eksempel å organisere et stunt på arbeidsplassen din. Få kolleger til å brette opp buksebeinet og ta bilder. Eller be studenter på en forelesning om å brette opp for en god sak.

Hilde Jørgensen oppfordrer alle til å spre budskapet på internett og delta i Norsk Folkehjelp Solidaritetsungdom sin Facebook-kampanje.

Kampanjen kan virke enkel og uskyldig, men den kan ha stor symboleffekt. Vi oppfordrer hermed alle til å delta - med nakne legger og kamera.

Bilforsikring med fordeler utenom det vanlige

Raskere opptjent bonus
Lavere egenandel etter skade

Gjennom LOfavør tilbyr vi nå fordeler på alle forsikringene våre, kun til deg som er medlem i et LO-forbund. Bytt til SpareBank 1, og få de fordelene du fortjener. Ring oss på 815 32 600, eller besøk lofavor.no

Tren mens du går!

WALKMAXX®

FITNESSKO

WALKMAXX®

FITNESSANDAL

Kun
599,-

POWERMAXX

Informasjon og bestilling:
www.powermaxx.no
Tlf: 38 26 45 52

~~Før: 999,-~~
Nå
599,-

WALKMAXX fitnessko aktiverer (+ 30%) muskulaturen i legger, lår, rumpe.

- Fysiologisk buformede såle • Kan forebygge cellulitt • Reduserer belastning på ledd og rygg
- Fungerer som trenings/arbeids/hverdagssko • Gir god holdning
- Farger: sort, hvit, hvit/rød, hvit/blå • Slitesterk gummisåle med sklisikkert veigrep
- Passer både kvinner og menn • Leveres i str. 37 - 45

Sjekk våre nettsider for mage-/ryggtrener, massasjeapparat, romaskin, gymmatter, crosstrener og andre gode tilbud!